

naš tednik

LETO XXIX — Številka 11

17. marca 1977

Cena 4.— šil. (4 din)

Poština plačana v gotovini
Erscheinungsort Klagenfurt

P. b. b.

Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Dogovor 3 strank v protislovju s členom 7

„Rezultat predstavlja najmanjši skupni imenovalec“ in „ta rešitev je možna minimalna rešitev, istočasno pa največ tega, v kar bomo privolili“. Ta dva stavka v posebni številki glasila FPÖ Kärntner Nachrichten jasno kažeta na pravi značaj dogovora med tremi strankami: Slovencem je treba dati čim manj! V tisti številki FPÖjevskega glasila, ki je prišlo na vsa koroška gospodinjstva, se hvali FPÖ, kaj vse je dosegla: namesto v dvanajstih občinah le v osmih dvojezične napise, namesto v 21 občinah, le v 14 slovenščina kot dodatni uradni jezik, na vojaški komandi ne bo uradne slovenščine itd. Za koga ali kaj je storila FPÖ vse to? Za Koroško, piše, je FPÖ storila vse, kar more človek narediti. Več, ali bolje rečeno, manj more napraviti le nekdo, ki ni člo-

vek, braunuska zverina v drugi nakladi morda. Stavak „Hat die FPÖ in dieser Frage für Kärnten nicht das Menschenmögliche getan?“ pa dopušča še druge kombinacije: za Koroško stori tisti največ, ki da Slovencem najmanj. Tisti, ki Slovencem hoče nekaj dati, s tem dela proti Koroški, jo izda. Toda FPÖ se hvali tudi še s tem, da ne bo prišlo niti v 91 vaseh povsod do dvojezičnih napisov, ker so vasi premajhne in tudi v prihodnje ne bodo dobili dvojezičnih tabel. V mastnem tisku pa citira FPÖjevskega glasilo poročilo v Salzburger Nachrichten, kjer je zapisano: „Kako omejevalna je ta rešitev v celoti, kaže primerjava z neuspelim zakonom o dvojezičnih napisih iz leta 1972: v njem je imenovanih 36 občin z nad 200 kraji, če pa bi obveljala tista, ki

jo sedaj predlaga FPÖ, bi bili dvojezični napisi le v 91 krajih v osmih občinah — vsega skupaj pa imajo te občine 784 krajev!“

Ne le pri dvojezičnih napisih, ampak tudi pri ureditvi uradnega jezika je ozemlje, zmanjšano na majhen delček: Hauerjev odlok je veljal za 61 občin, minimalni predlog FPÖ predvideva le 14 občin, pa še ta predlog so zmanjšali s tem, da so izpustili Galicijo. Ko so imele stranke izbiro, ali dati Slovencem še Škocijan ali vzeti Galicijo. Stranke so raje vzele. Ob takem postopanju strank je odstavek 5 člena 7 naravnost prikrojen za koroške stranke: „Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvatskemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.“

K pismu kanclerja

Končno je prispelo dolgo pričakovano Kreiskyjevo pismo koroškim Slovencem. Objavljamo ga v današnji številki NT (glej stran 5), ker želimo, da si ustvari vsak pripadnik naše narodne skupnosti k izpovedim lastno mnenje. Na pot in v pomislek vam pa hočemo dati tudi tole:

● Osrednji organizaciji sta zavzele stališče k sosvetom že junija 1976, ko sta zelo obširno obrazložili (36 strani), da želi zvezna vlada z novim organom vsiliti koroškim Slovencem novo, vsekakor bolj pohlevno narodno vodstvo. Sosveti imajo torej namen, da delijo enotne koroške Slovence in odprejo zvezni vladi vrata za manipulacije vseh vrst.

● Manjšinski strokovnjak dr. Theodor Veiter je napisal mesec dni pozneje, točno 17. julija 1976 v tedniku „Die Furche“: „... Ob die Slowenen aber in den Volksgruppenbeiräten mitmachen sollen, ist eine andere Frage. Davon ist ihnen abzuraten. Sie würden doch nur als Kollaborateure mit dem Gegner abgestempelt sein (Muster: die Magyaronen im Burgenland zwischen den Weltkriegen, Quisling in Norwegen, Degrelle in Flandern, Mussert in den Niederlanden, Sir Oswald Mosley in Großbritannien, Raffl im Tirol Andreas Hofers) ...“

● Nadalje pa je bilo jasno izpovedano, da nasprotujejo sosveti, kakor jih predvideva zakon, prvemu odstavku člena 7, ki nam daje pravico do „lastnih organizacij“, ki jih ustanovimo sami in katera vodstva si sami izberemo.

Zakon o narodnih skupnostih vsebuje glede sosvetov naslednje jasno določilo: „Za člane sosvetov je možno imenovati le osebe, ki dajo pričakovati, da se bodo zastavili za cilje tega zveznega zakona.“ Torej. Nedavni tristrankarski sporazum, po katerem naj bi dobilo dvojezične krajevne napise 8 občin v strukturi 1955 ter 14 današnjih občin slovenščino kot pomožni jezik, ki zmanjšuje manjšinski naselitveni prostor za več kot pet šestin pri dvojezičnih napisih in za približno dve tretjini pri pomožnem jeziku ter sklep ekspertov treh strank, da nam odvzamejo še občino Galicija (glej poseben zemljevid, ki ga objavljamo na tej strani), jasno kažeta, da so posledice — nenehno manjšati teritorij in naposled totalno likvidirati slovensko narodno skupnost na Koroškem — od zvezne vlade, od kanclerja Kreiskega, od vodstev treh strank in od parlamenta, ki je zakon sklenil, hotene in da zato predstavljata cilj omenjenega zakona!

Ampak, presodite sami...

Slov. škofje sprejeli zastopnike NSKS in ZSO

V ponedeljek dopoldne so vsi slovenski škofje pod vodstvom metropolita dr. Jožeta Pogačnika sprejeli zastopnike Narodnega sveta koroških Slovencev pod vodstvom predsednika dr. Matevža Grilca in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem pod vodstvom predsednika dr. Francija Zwittera.

Uvodoma je predsednik Zwitter s hvaležnostjo omenil, kako odločilno vlogo so pri ohranitvi slovenstva na Koroškem imeli in še imajo slovenski duhovniki, čeprav pri uradni Cerkvi niso dobili in ne dobijo vedno opore za svoje delo. Zahvalil se je tudi vodstvu Cerkev v matični domovini za podporo, ki jo daje koroškim Slovencem v njihovem pravičnem boju za obstanek. Pri tem je posebej omenil vlogo verskega tednika Družina. Zastopniki koroških Slovencev pa želijo danes obvestiti slovenske škofe o stanju manjšine z različnih vidikov in jih prositi še za nadaljnjo podporo.

Predsednik Grilc se je tudi zahvalil slovenski Cerkvi za podporo, ki jo daje manjšini na Koroškem in pozitivno ocenil vlogo slovenskih duhovnikov, ki so se in se še danes bojujejo, čeprav na ordinariatu niso deležni prave podpore. Omenil je, da se sklepi koroške sinode o sožitju ne izvajajo v zadostni meri. Koroški Slovenci upajo v boljši razvoj, upanje pa spet sloni na naših duhovnikih.

Nadškof Pogačnik je v odgovoru omenil, da slovenski škofje živo spremljajo dogajanja na Koroškem in stojijo na stališču Cerkev, ki se je v zadnjih letih že večkrat zavzela za pravice narodnih manjšin, zlasti še v okrožnici papeža Janeza XXIII. „Pacem in terris“ in na zadnjem koncilu. Koroška sinoda je dala dobre smernice za sožitje obeh narodov na Koroškem. Če bi jih vsi izvajali, bi bilo mnogo lažje. Zelo ga veseli enotnost koroških Slovencev v boju za narodnostne pravice. Naša Cerkev bo njihov pravičen boj za obstanek in celovit razvoj podpirala, spremljala in pomagala, kolikor bo mogla, zlasti pri versko-etičnih vidikih tega vprašanja.

V več kot dvehurnem pogovoru so gostje s Koroške kompleksno razgrnili škofom stanje slovenske manjšine, zlasti glede zadnjih do-

godkov. Omenili so, da je bilo leta 1955 61 dvojezičnih občin, od teh jih bo po predlogu strank imelo dvojezične napise samo osem, slovenščina bo pa kot drugi — pomožni — jezik veljala v štirinajstih. To je vsekakor groba kršitev avstrijske državne pogodbe.

Najhuje je Slovence prizadela šolska zakonodaja iz leta 1958 in 1959. Od 12.000 otrok se jih je takrat 10.000 odjavilo od dvojezičnega pouka. Zastopniki koroških Slovencev so razložili škofom, da avstrijsko ministrstvo ni sprejelo predloga celovške sinode in celovškega škofa, da bi za verouk šolski zakon ne veljal in da bi ga poučevali v materinem jeziku ne glede na to, kako je otrok prijavljen za ostale šolske predmete. Za isti predlog so Slovenci že prej zbrali nad pet tisoč podpisov.

Soglasno so vsi bili mnenja, da se Cerkev mora prizadevati za pravičnost in da mora stati na strani tistega, ki je ogrožen v svojem obstoju. To so misli koncila, pa tudi zapisane v sklepih celovške sinode. Kot nekonzilsko so zlasti ocenili ravnanje župnika Mucherja pri Gospe Sveti.

Zastopniki koroških Slovencev so ob koncu izrazili škofom naslednje želje in prošnje:

1. Posredovali naj bi tako celov-

škemu škofu kakor pri avstrijski škofovski konferenci ali po potrebi tudi v Vatikanu, da bi se izvedlo priporočilo celovške sinode glede materinega jezika pri poučevanju verouka.

2. Slovenščina naj bi bila upoštevana pri bogoslužju tudi v tistih župnijah, kjer so slovensko govoreči v manjšini, kakor je že zdaj upoštevana nemščina v tistih župnijah, kjer so nemško govoreči v manjšini.

3. Pri celovškem škofijskem ordinariatu naj bi bil nastavljen škofov vikar za Slovence, ki bi se avtoritativno zavzemal za pravice Slovencev na cerkvenem področju.

4. Bogoslovcem naj bi bila v letu, ko si sami izbirajo možnost študija, dana pravica, da študirajo na teološki fakulteti v Ljubljani ali Mariboru.

5. V župnijskih svetih naj bi bili Slovenci tako zastopani, da bodo pravice narodne manjšine, ki je tukaj v podrejenem položaju, zaščitene. Cerkev naj bi se bolj prizadevala za demokratične in humane odnose v koroški družbi.

Škofje so obljubili, da se bodo na pristojnih mestih zavzemali za spolnitev teh pravičnih želja.

Zastopniki koroških Slovencev so nato še obiskali Teološko fakulteto, kjer jih je sprejel dekan dr. Franc Perko.

FUENS: bo naslednji kongres letos jeseni na Koroškem?

Za koroške Slovence sta se udeležila zasedanja predsedstva in osrednjega odbora Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti (FUENS), ki je bilo v teh dneh v Bruslju v Belgiji, podpredsednik FUENS-a dr. Reginald Vospernik ter Karel Smolle. Razen koroških Slovencev so bili v Bruslju navzoči še številni zastopniki evropskih manjšin, med njimi tudi dr. Ivo Müller za gradiščanske Hrvate.

Posebno razveseljivo je bilo dejstvo, da je največja in najvplivnejša evropska manjšinska organizacija po sklepu predsedstva in osrednjega odbora sprejela kot nove člane vrsto manjšin, in sicer organizacijo Terra Cymbria za nemško govoreče Cimbri južno od Verone; Cowethas Flamank, organizacijo Cornvalijanov iz Velike Britanije; Li Tchinne des Wallons, organizacijo, ki zagovarja

svojestvenost belgijske valonščine nasproti francoščini; Arelerland a Sprooch, združenje luksemburško govorečih Belgijcev na jugu; končno tudi še bretonsko organizacijo Kuzul ar Brezhoneg.

Med pomembne sklepe tega zasedanja sodi tudi odločitev, da bo generalno tajništvo v Kopenhagnu izdajalo posebno aktualno informacijo o manjšinah, bilten, ki naj bi izšel vsaj 1-krat na leto in bo na voljo vsem zainteresiranim osebam in institucijam. V pripravi je tudi poseben manjšinski atlas, ki bo zajel vse evropske manjšine in bo zasnovan na podatkih prizadetih manjšin.

Na Koroškem pa bo v septembru letos Federalistična unija evropskih narodnostnih skupnosti, ki združuje reprezentančno število evropske manjšinske palete, priredila svoj redni kongres.

Gospodarski komentar:

Gast 77: bolj upoštevati norme turizma!

Tudi v turističnem gospodarstvu drevesa ne rastejo do neba. To spoznanje je v bistvu obvladalo sobotno scenerijo otvoritve devetega sejma turističnega gospodarstva „GAST 77“ v Celovcu, čeprav so ga slavnostni govorniki po stari navadi poskušali prikriti in tajiti. Kljub hvali in samohvali, ki smo je ob takih priložnostih navajeni, je stalo to vprašanje v prostoru.

In z njim je stalo v prostoru še drugo vprašanje: Kako bo šlo naprej, ko so tisti časi, ko je turistično gospodarstvo videlo v turistih molzno kravo, enako minili kot leta, ko je lahko poniževalo svoje delojemalce in partnerje na strani zasebnih oddajalcev sob.

Po treh letih stagnacije in upadanja prometa v turističnem gospodarstvu je očitno eno: po dosedanjih poteh ne gre več naprej. Treba je najti nova in boljše. Treba se je odpovedati egoističnim pohodom, treba je več koordinacije in kooperacije, treba je pa predvsem skrbeti, da bo prišlo do soglasja med resničnostjo in kvaliteto ponudbe ter med zahtevami cenami za nujene usluge.

Z dosedanjo politiko na tem področju mora vrsta podjetij turističnega gospodarstva enako prenehati kot pa s politikom slepega večanja prostorskih kapacitet. To večanje je namreč čedalje dražje in obdobje za njihovo amortizacijo čedalje nepreglednejše. Obdobje zadnjih tridesetih let, ko je v deželi število turističnih postelj iz leta v leto močnejše naraščalo kot pa število nočitev na postelj, mora zamenjati spoznanje, da je treba ponudbo turističnih uslug načrtno uravnovešati s povpraševanjem za njimi in da je treba pri tem sistematično večati kvaliteto ponudbe. Slednje tem bolj, ker zadevne investicije zahtevajo veliko manj denarja kot ga zahteva večanje števila turističnih sob, po-

stelj, miz in drugih pritliklin za dobro počutje gostov, ki jih imamo kvečjemu osem tednov v deželi.

Kako potrebno je izboljšanje kvalitete ponudbe turističnih uslug, kaže naslednja analiza, podana ob otvoritvi letošnje celovške „GAST“. Lani so obrtna turistična podjetja zabeležila nazadovanje nočitev za 5,2 odstotka. Ob tem poprečju so vendar podjetja kategorije A zabeležila le nazadovanje za 1 odstotek, podjetja kategorije B pa za 1,8 odstotkov. Temu nasproti so podjetja kategorije C s svojim manjšim komfortom zabeležila nazadovanje števila nočitev za 7,2 odstotka. Največje nazadovanje so — gledano v poprečju — zabeležili privatni oddajalci turističnih sob. Pri njih je bilo število nočitev lani za 16 odstotkov manjše kot leta 1975.

Te primerjave zgovorno kažejo, kje so šibke točke koroškega turističnega gospodarstva, kje je —

preprosto rečeno — pes pokopan. Ob letošnjem devetem sejmu „GAST“ je spričo danih realnosti v koroškem turističnem gospodarstvu mogoče reči:

- Podjetja, ki do poletne turistične sezone ne bodo poskrbela za prostore, kjer bodo gostje lahko prebili ure in dneve deževanja in slabega vremena, ne bodo izkoristila svojih kapacitet na posteljah.

- Isto se bo zgodilo podjetjem, ki s cenami za kvaliteto svojih ponudb ne bodo zadostila svojim gostom.

- Bolj kot doslej bodo morala podjetja skrbeti, da bo njihov personal za kvaliteto od njega odvisnih uslug ustrezno plačan.

Ne sme se več zgoditi, da bodo gostje po drugem ali tretjem dnevu zapustili gostišče zaradi tega, ker usluge niso v skladu s cenami. Ne sme se pa tudi zgoditi, da bo personal do gostov brezbrizen, ker ni svoji marljivosti ustrezno plačan. To je po treh letih stagnacije in recesije v koroškem turističnem gospodarstvu potrebno tem bolj, ker na mednarodni gošpodarsko politični pozornici ne stojijo zvezde bolj ugodno kot v zadnjih letih. Inozemski turisti pa imajo na koroškem turizmu delež več kot 80 odstotkov. Prav to pa je še bolj upoštevati kot v zadnjih letih. (bl)

Slovenščina v Italiji pred ustavno sodišče

Proces proti slovenskemu profesorju v Trstu Samu Pahorju so prekinili in bo o njegovi zahtevi, da ima pravico pred sodnimi in drugimi oblastmi govoriti v materinem slovenskem jeziku, odločalo ustavno sodišče italijanske republike.

Italijanski zakonik o kazenskem postopku namreč v 137. členu določa, da morajo biti v kazenskem postopku vsi akti narejeni v italijanskem jeziku, drugače so nični. Naslednji odstavek pa pravi, da se morajo osebe, ki znajo italijanski jezik, izražati in pričevati v italijanskem jeziku. Tretji odstavek

predvideva kazni za osebe, ki bi zavrnilo rabo italijanščine.

Prav to je bil na zadnji razpravi primer prof. Sama Pahorja, ki je vztrajal in govoril slovensko. To mu je sodnik dopustil in njegova izvajanja je kasneje prevedel sodni tolmač.

Razsodba tržaškega sodišča o neustavnosti fašistične prepovedi in o tem, da gre to vprašanje v obravnavo pred ustavno sodišče, je v skladu s duhom in črko osimskih obveznosti o maksimalni možni zaščiti in o polni veljavnosti vseh določil londonske spomenice o soglasju, katere peti člen je toč-

no določal pravico do rabe slovenščine v odnosu do javnih in vključno sodnih oblasti. Očiten je torej napredek, saj gre za razveljavitev fašističnega člena na celotnem ozemlju italijanske republike in torej za rabo slovenskega jezika v vseh treh pokrajinah, kjer žive Slovenci in torej tudi v Videmski pokrajini, medtem ko so memorandumsko določila veljala samo za tržaško pokrajino.

ZDA: zametki svete vojske

Namesto z ognjem in mečem so se lotili drug drugega s pištolami in noži. Leta 1973 so napadli člani črnske muslimanske ločine „Black Muslims“ v Washingtonu poslopje druge mohamedanske ločine, hanafitov, in umorili pet otrok in dve ženi. Vseh pet morilcev so obsodili na do smrtno ječo, štirje še živijo. V sredo, 9. marca, so člani hanafitske ločine napadli najprej judovsko socialno središče B'nai b'rith, nato islamsko središče, naposled pa še sedež washingtonskega župana črnca Walterja Washingtona. Skupno so zajeli okoli 130 talcev. V mestni hiši so napadalcu ustrelili tudi nekega črnkega reporterja. Napad je vodil Hamas Abdul Halis, ki je pri atentatu leta 1973 zgubil ženo in štiri otroke. Hanafiti so zahtevali izročitev štirih še živih morilcev iz leta 1973, morilca muslimanskega voditelja Malcolma X., umorjenega 1965, boksarskega svetovnega prvaka Muhammada Alija (prej se je pisal Cassius Marcellus Clay), zahtevali pa so tudi, naj vrnejo Halisu 750 dolarjev, ki jih je moral plačati leta 1973 kot kazen pri sodnem postopku proti morilcem, in da naj nehajo kazati v kinematografih film o Mohamedu. Vrh tega so tudi izrazili vrsto zahtev do judovskega sodnika, ki je vodil proces proti morilcem hanafitov.

Islam se je začel širiti med ameriškimi črnici predvsem po letu 1960. Prvi organizator je bil Elijah Muhammad (čikagovska skupina). Pozneje so se muslimani razcepili na več struj, ki so med sabo začele krvavo obračunavati. Eden izmed viškov teh medsebojnih obračunov je bila washingtonska zadeva, ki pa tudi priča o znakih raz-

pada v čikagovski organizaciji. Točno število muslimanov med črnici ni znano, segajo od 300.000 do čez en milijon.

Množično prestopanje črncev v islam ima svoje vzroke predvsem v belem rasizmu. Znanilci novega odrešenja so oznanjali blagovest ponosa in samozavesti, tudi rasizem. Skupina črnih muslimanov se zavzema med drugim za strogo ločitev obeh ras in za samostojno črnsko državo v severni Ameriki. Islamski fanatiki pa so našli v ameriških črnih „izgubljeni narod islama na zahodu“.

Islamsko gibanje med črnici je povezano tudi z močnim antisemitizmom. V ustanovi B'nai b'rith vidijo „središče judovske svetovne vlade“. Verjetno je tudi, da jih v tem ostrem protijudovskem delovanju podžigajo arabske države in palestinski fanatiki, vse v znamenju islamske skupnosti in boja proti „večnemu krivcu vsega zlega“ na tem svetu, judovskemu narodu. Grozotna posledica takega blaznega sovraštva proti Judom je med drugim nad šest milijonov Judov, ki jih je spravil v smrt nemški nacizem.

Washingtonska zadeva se je iztekla razmeroma dobro. Samo enega mrtvega je terjala, nekega reporterja črne barve. Je pa tudi dokaz, kaka nepremostljiva naspotja divjajo ravno med tistimi, ki so zapisali na svoje zastave prvotno ponos in samozavest, s tem boljše sedanost in prihodnost črnega človeka v Ameriki. Hkrati so tudi svarilo ameriškimi oblastem, da je edina rešitev pot v povsem enakopravno družbo vseh ras in barv v ZDA.

Intervju z ljubljanskim nadškofom v Delu

V ljubljanskem Delu je v soboto bil ponatisnjen intervju z ljubljanskim nadškofom dr. Jožetom Pogačnikom. Vsebina intervjuja: odnos med Cerkvijo in državo na višjih in nižjih ravneh. Intervju je naletel na širok odmev. Iz odgovorov dr. Pogačnika, ki jih je dal Delu (kjer je intervju v celoti ponatisnjen) objavlja NT naslednji povzetek:

Tako v naši zvezni in republiški ustavi pa tudi v zakonu o pravnem položaju verskih skupnosti je uzakonjena svoboda izpovedovanja vere. Kakor si vsi glavni forumi prizadevajo za izvedbo ustavnih in zakonskih določil; naj bi si, tako želimo, enako dosledno prizadevali za resnično svobodno izpovedovanje vere tudi in zlasti v praksi. Zakaj naj bi se npr. profesor ali uslužbenec bal biti član župnijskega pastoralnega sveta, ki je strogo verska dejavnost, iz strahu, da bo imel težave v službi? Ali zakaj naj ne bi prosvetni delavec, profesor ali učitelj, če vestno opravlja svojo službo, smel tudi brez strahu hoditi k maši? Saj smo po ustavi pred zakonom vsi enaki. Težave delajo običajno le nižji organi iz krajevne organizacije. Tudi ti naj bi dosledno izvrševali določila ustave. Zato sem rekel, da je svobodno izpovedovanje vere v praksi še vedno ideal, za katerega se moramo še veliko prizadevati.

Nam vernim ljudem ukazuje sam ustanovitelj naše vere, naj dajemo cesarju, kar je cesarjevega. Zato smo verni občani ne samo lojalni in resnično patriotični, temveč tudi s srcem in z voljo privrženi svoji ožji in širši domovini. Dobro se zavedamo, da Slovencem izven Jugoslavije ni življenja. To konstruktivno stališče do Jugoslavije verni s pogumom izpovedujemo.

Koncil je zakoličil smernice predvsem za notranjo prenovo vesoljne Cerkve. Te smernice sku-

šamo izvesti tudi v Cerkvii na Slovenskem. Zato radi govorimo in razpravljamo o njeni prenovi. Hočemo jasno opredeliti mesto Cerkve v naši prihodnosti v konkretni družbi. Želimo, da pri tem sestavljanju programa za bodočnost vneto sodelujejo tudi verniki, ne samo duhovniki. Zato po naročilu koncila priporočamo ustanavljanje župnijskih pastoralnih svetov, ki naj razglabljajo o problemih Cerkve na Slovenskem in jih sporočajo vodstvu. V tem gledamo demokratično plat Cerkve, čeprav ne pozabljamo, da ima zakonodajno moč, dajati obvezne smernice, v Cerkvii samo hierarhija. Koncil nalaga Cerkvii na Slovenskem nedvomno velike obveznosti, ki jih bomo mogli pač spolniti šele v desetletjih. Truditi pa se moramo še sedaj za njeno poglobljanje in posodobljanje, da uporabim besedo papeža Janeza XXIII. Vernost je ukoreninjena že v človeški naravi sami, to priznava velik del današnje znanosti. Zato bo vera ostala, dokler bo živel človek, ohranila se bo tudi v vsaki socialistični družbi.

Koncil je dal v svoji zadnji konstituciji Cerkev v sedanjem svetu tudi smernice za vlogo Cerkve v sodobnem svetu. Cerkev želi nuditi pomoč posameznikom in človeški družbi ter vsaki človeški dejavnosti, daje smernice za dostojanstvo zakona in družine, za kulturni in gospodarski napredek, kakor tudi za politično življenje. Posebej je poudarjena skrb Cerkve za mir in mirno sožitje narodov.

Kakšni problemi nas tarejo? Oh, to sami veste, ne zamerite, da omenim le nekatere. Želimo npr., da bi bile oblasti bolj širokosrčne pri izdaji dovoljenj za gradnjo kulturnih objektov in da bi rade ustregle splošni želji občanov določenega kraja. Razumete, da nas škofo zelo skrbi in boli ateizacija šole in tako široko dovoljevanje splava.

Izgredi v Italiji

Konec prejšnjega tedna je preplaval Italijo val nemirov. Središča so bila razna večja industrijska mesta, najhujše pa je bilo v Bologni in Rimu. Zanimivo je, da je bila glavno gnezdo nemirov prejšnji petek Bologna, ki ji vladajo že dolga leta komunisti. Na zaključni demonstraciji se je zbralo v Rimu okoli 50.000 študentov — policija poroča, da je bilo študentov samo za eno četrtino. Eden najhujših izgrediv je bil pred sedežem krščanskih demokratov. Drug cilj je bil znani zapor Regina Coeli (nebeška kraljica). Zadnji hudi nemiri so dokaz več, da avtoriteta države vse bolj propada. Komunistična stranka je po svojem lanskem uspehu na precepu med opozicijo in vladno stranko. S svojo pomirjevalno in umerjeno politiko skuša pomagati pri premoščanju najhujših težav, predvsem gospodarskih. To ji spet odvrča pripadnike med brezposelnimi in doraščajočo mladino, ki jo dolžijo, da zagovarja samo interese tistega dela delavstva, ki ni brezposelno. Ti kritiki iščejo pravico in pomoč drugod, pač v krogih, ki so jim nemiri v državi vedno dobrodošli. S tem seveda ni rečeno, da bi bile njihove zahteve povsem neupravičene. Državna korupcija in birokracija požirata ogromne milijarde lir, ob vsem tem pa si predstavniki državne oblasti ne upajo, da bi razčistile razmere, da bi odpravile neupravičene socialne in finančne privilegije, da bi končno kaj ukrenile zoper najbolj pereči problem v državi, brezposelnost.

Zadnji izgredi v Italiji kažejo, kaj to državo čaka, če ne bodo vse demokratične stranke resneje skušale odstraniti vsaj najhujših socialnih krivic.

Vera, saj veste, vsak splav prepoveduje. Da nižji forumi versko življenje često ovirajo, kakor sem že omenil, ne boste menda oporekali. In še marsikaj drugega bi mogel potožiti.

Kako koristno bi bilo za našo skupnost, če bi tudi neverni člani naše družbe uvideli, kako vernost in moralnost, ki jo mi učimo, pozitivno vpliva na javno in zasebno blaginjo. Vera in morala dajeta družbi dobre in poštene državljane, ki se zakona ne drže le iz strahu pred silo in kaznijo, temveč zaradi neprevarljive vesti.

Odnosi torej na višji ravni, to je med Svetim sedežem in našimi oblastmi, so uredeni. Škofje želimo le, da bi enaki odnosi obstajali tudi na vseh nižjih ravneh. Da ta ideal vse bolj in vseprej dosežemo, se mi zdi nadaljnja vloga pronuncija, za kar je pa potrebna tudi dobra volja domačih oblasti, ki pa upam, pač ne manjka.

Večina sedanjega duhovniškega rodu je iz povojne dobe. Nikdar ni doživela časa tako imenovanega klerikalizma in ga vobče ne pozna. Prepričan sem, da tudi miselnosti, naj bi duhovnik odločal v javnih političnih zadevah, ni mogoče najti več pri nobenem našem duhovniku, niti pri starejših, kaj šele pri mlajših. Tudi v deželah zahodne demokracije se je Cerkev povsem ločila od političnih strank. Govoriti še danes o nevarnosti tako imenovanega klerikalizma, je pač prazen strah, o katerem Gorenjci pravijo, da je znotraj votel, od zunaj pa ga nič ni.

Dosedanje skušnje, ki jih imajo duhovniki s koordinacijskimi odbori, se mi zdijo v bistvu pozitivne. Na skupnih sestankih članov oblasti in socialistične zveze ter duhovnikov si obe strani marsikaj lahko povesta, česar bi sicer druga stran ne zvedela. Duhovniki, če- (Dalje na 3. strani)

Italija: Slovenska skupnost dobila smernice za bodočnost

V soboto in nedeljo je priredila Slovenska skupnost, edina slovenska stranka v Italiji, svoj drugi deželni kongres. Za koroške Slovence se ga je udeležil osrednji tajnik NSKS Filip Warasch, ki je v svojem pozdravnem nagovoru poudaril, da geslo „Za uresničitev slo-

venskih pravic po ustavnih načelih in v evropskem duhu“ velja za obe slovenski narodni skupnosti, v Italiji in Avstriji. V naslednjem objavljamo izvlečke iz političnega poročila deželnega tajnika SSK svetovalca dr. Drage Štoka.

Republika Italija in SFRJ sta

prek svojih parlamentov pred kratkim dokončno odobrili zakon o ratifikaciji osimskih sporazumov.

Čeprav smo glede dokončnosti meje nekje žrtvovali tudi zamejski Slovenci kot del slovenskega naroda, smo iskreno zadovoljni, da sta se Italija in Jugoslavija dokončno sporazumeli glede meje. Začasna meja je vir sporov, sovraštva, nevarnosti, ki smo jih Slovenci grenko občutili v vseh teh povojnih letih; dokončna meja pa je jamstvo za mir med državama in med narodi, ki ob meji živijo; dokončna meja je jamstvo za dobrososedske stike, srečanja in trgovinsko izmenjavo, je pa prav tako jamstvo za splošen ekonomski razvoj.

Ob osimskih sporazumih je pa naša zaskrbljenost šla v dve drugi smeri: prva skrb je zadevala lokacijo in razsežnost industrijske cone na Krasu, druga skrb pa nezadostno formulacijo člena 8. sporazuma, ki govori o narodnostnih pravicah manjšin.

Glede industrijske cone na Krasu: kot slovenska stranka smo poklicani, da mislimo prvenstveno na našo imovino, na našo narodno skupnost in njeno bodočnost. Zavedli smo se koristni, ki bi jih industrijska cona prinesla našim ljudem: zaposlitev, splošno boljšo blaginjo, dvojezičnost na njenem ozemlju. Istočasno pa smo dali na tehnično negativne strani industrijske cone na Krasu, ker smo tako morali storiti. In ugotovili smo, da bi tako zasnovana industrijska cona na Krasu težko ranila našega posestnika, oz. kmeta. Poleg tega bi naselitev 20.000—40.000 delovne sile in njih družin (po vsej verjetnosti iz notranjosti Italije) prizadela nepopravljivo narodno škodo, saj bi takšna množična naselitev v tržaški okolici pomenila neizčrpen vir asimilacije in torej odtujevanja slovenskega ozemljanskega in bivanjskega prostora, kar pomeni spreminjanje obstoječega etničnega ozemlja. V kakem desetletju bi po vsej gotovosti izgubili v asimilacijskem vrtincu. Zavedajoč se teh nevarnosti, ob enem pa pozitivnih plati industrijske

cone, se nismo aprioristično postavili proti njej, ampak smo zahtevali spremembo lokacije.

Glede celovite zaščite slovenske narodne skupnosti v Italiji moramo tu ponoviti stališče, ki smo ga izdelali na zadnji seji deželne tajništva, ko smo z zadovoljstvom ugotovili, da se minister Forlani ni omejil v senatu na problem zaščite Slovencev v tržaški pokrajini, saj so v tem smislu vključeni tudi beneški Slovenci. Obžalovali pa smo dejstvo, da ni minister govoril o kakih točnih rokih, v katerih naj bi vlada začela uresničevati globalno zaščito.

Pozdravili smo „politično linijo, ki jo je italijanska vlada svobodno izbrala“ glede zaščite Slovencev v Italiji, vendar smo pripomnili, da ne gre za kako blagohotno koncesijo, ampak za dolžno uresničevanje ustave, ki že 30 let obvezuje italijansko državo kot tako. Zahtevali smo, da pride čimprej do srečanja med vlado in predstavniki slovenske narodne skupnosti, ki imajo pravico izreči svoje mnenje glede zaščitnih norm, ki jih bo vlada sestavila. Želimo in zahtevamo, da smo predhodno zaslišani in da bomo lahko meritorno analizirali vladni osnutek; naše mnenje bo moralo biti za vlado obvezujoče in ne le posvetovalnega značaja.

Obiskali smo NSKS in se podrobneje seznanili s koroško problematiko. Na lastne oči smo videli, skozi kakšno trpljenje in ponižanje morajo koroški Slovenci. Zato naj vedo, da smo z njimi in želimo jim, da bi v svojem odločenem in prav tako trdnem boju čimprej zmagali in da bi sovražniki našega naroda na Koroškem dobili to, kar si zaslužijo. Naša solidarnost gre ponovno s tega mesta vsem koroškim zavednim Slovincem, posebej seveda tistim, ki na lastni koži občutijo preganjanje, kot se je to zgodilo osrednjemu tajniku NSKS F. Waraschu.

Naši stiki in odnosi navzven pa so šli še v dve smeri: do matičnega naroda in do drugih manjšin v Italiji in v Evropi. Stiki z drugimi manjšinami v Italiji, katerih smisel

in namen je medsebojna solidarnost v krivicah in pomoči pri reševanju manjšinskih vprašanj ne glede na možne idejne razlike, so za vsako manjšino, torej tudi za nas, koristni in potrebni. Posebno dragocena pa nam bo ta povezanost v trenutku, ko se pripravljamo na volitve v evropski parlament, ki bodo prihodnje leto. Zdi se, da bodo le Južnotirolci imeli zagantirano svoje mesto v evropskem parlamentu. Mi zahtevamo, da se vsaki narodni skupnosti, posebej seveda francoski iz doline Aosta ter naši slovenski iz dežele Furlanije-Julijske Benečije zagotovi pravico zastopništva v evropskem parlamentu.

Dr. Štoka je ob koncu povzel:

1. Ugotovili smo, da je SSK narodno-politična, socialno in napredno usmerjena, na demokratičnih temeljih in pluralizmu sloneča skupna organizacija, ki ima ves značaj stranke in ki je potrebna zamejskim Slovincem v Italiji za njih narodni obstoj. Njen pluralizem ni nazorsko spajanje, ampak dokaz zrelosti, ki jo mora pokazati vsak posameznik in vsako občestvo, ko se odloča za njegovo usodo.

2. Prek SSK smo Slovenci v Italiji samoupravni subjekt, ki uveljavlja našo avtentično zgodovinsko samobitnost na vseh področjih, posebej na političnem, zavedajoč se stvarnosti, v kateri živimo in zavedajoč se, do katere meje smemo iti v sodelovanju z vsedravnimi strankami v borbi za splošni razvoj v državi.

3. Nadvse važno je, da svojo bivanjsko vlogo odigramo kot samostojni akterji tudi in predvsem v političnem življenju, prek katerega se kuje usoda ne samo družbe nasploh, ampak pri nas predvsem slovenske narodne skupnosti, ki se po tragični fašistični dobi, zmagoviti narodno-osvobodilni ter po nemirnih in nestalnih časih povojne dobe želi v varnejši pristan, v katerem bo v svojih narodnostnih, socialnih in ekonomskih problemih prišla do končne in zadovoljive rešitve, kjerkoli prebiva na ozemlju dežele Furlanije-Julijske Benečije.

Občni zbor KSŠ na Dunaju

V petek, 11. 3. 1977, je imel Klub slovenskih študentov na Dunaju svoj redni občni zbor. Ob navzočnosti številnih gostov iz Slovenije in Koroške so ocenili dunajski študentje narodnopolitično delovanje kluba. Predsednik Mirko Boročnik je v svojem poročilu podal politično analizo manjšinske problematike na Koroškem in poročal o obširnem delovanju KSŠ v preteklem letu. Slonelo je na treh konstantah klubske narodnopolitične platforme: na akcijski enotnosti vseh naprednih narodnih sil med koroškimi Slovenci in s tem neločljivo povezani usmerjenosti na dolgoročno borbena zavezništvo z naprednimi, demokratičnimi silami večinskega naroda ter na tesni povezavosti z matičnim narodom in njegovo državo.

Po diskusiji poročil predsednika in tajnika, v kateri je bilo ponovno zavrnjeno frakcionaštvo in cepljenje sil, je bil izvoljen z veliko večino novi odbor, ki je predložil tudi že politični in akcijski program

Intervju z ljubljanskim ...

(Nadaljevanje z 2. strani)

prav niso nujno člani socialistične zveze, lahko odkrito povedo svoje pritožbe in težave. Vem iz prakse, da taki sestanki, kakor se morda nekateri neupravičeno bojijo, nikakor nimajo namena, duhovščino indoktrinirati ali celo strahovati. Želim seveda, da bi duhovniki na teh sestankih pokazali dovolj poguma in odkritosrčnosti, česar si gotovo tudi člani oblasti želijo, saj je namen takih sestankov predvsem spraviti v sklad složno delovanje oblasti in Cerkve.

za prihodnje delovno obdobje. V tem odboru bodo sodelovali kot novi predsednik Dušan Schlapper, študent medicine, doma iz Št. Jakoba, podpredsednik Borut Sommerregger iz Št. Jakoba in časniškarski referent Jani Oswald iz Celovca, v razširjenem odboru pa še Mojca Druml iz Bistrice na Zilji, Marko Kreutz iz Blata pri Pliberku, Peter Millonig iz Drašč na Zilji in Marta Rutar iz Žitare vasi.

Novoizvoljeni predsednik Dušan Schlapper je v predstavi akcijskega in političnega programa povedal med drugim, da je odločilnega pomena v bodoče za klubaše, v kolikor bodo s svojo politično aktivnostjo prispevali sami k temu, da bodo demokratične in antifašistične sile v avstrijski družbi čim bolj enotne in odločne v borbi proti vsakršni neonacistični, antidemokratični provokaciji avstrijske reakcije.

Narodni svet koroških Slovencev je na občnem zboru KSŠ zastopal član predsedstva Jože Wakounig, ZSO je bila zastopana pa tajniku dipl. inž. Feliksu Wieserju, Slovenska mladina po predsedniku Teodorju Domeju. Jože Wakounig je pozval študente, naj se aktivno vključujejo v delo obeh slovenskih osrednjih organizacij na Koroškem ter naj v njih sodelujejo. Na Dunaju pa naj se ne pričakajo preveč. Željo po sodelovanju v osrednjih organizacijah je izpovedal prav tako tajnik ZSO Wieser.

DR. WOLFGANG NEUGEBAUER:

(1. nadaljevanje)

Avstrijski odpor 1938-1945

ževanje varnosti in reda izvršuje potrebne ukrepe tudi izven zakonskih mej, ki so sicer za to določene.

Še preden so izdali to legistično pooblastilo, se je začel velikanski val aretacij, ki je zajel približno 70.000 Avstrijcev. V prvi vrsti so bili prizadeti pristaši Schuschniggovega režima, to je prizadelo tudi vodilne funkcionarje ilegalnega delavskega gibanja (RS, KP, FG), vendar nekdanje vodilne socialdemokrate z nekaj izjemami sprva niso nadlegovali. S tem naj bi izključili vsak morebitni odpor že od vsega začetka.

Po radostnem razpoloženju marca in aprila 1938 je nacionalsocialistična vsakdanjost kmalu prinesla avstrijskemu prebivalstvu stremitev. Nacionalsocializem, ki se je sprva še oziral na nazore Avstrijcev, je zdaj kazal svoje pravo obličje: mnoge obljube niso bile izpolnjene in mnogi pojavi, ki so spremljali menjavo oblasti kot denuncianstvo, karieristi — govorilo se je o tako imenovanih marčnih vijolicah, ki so šele po 11. marcu pristopili k NSDAP, obogatitve z aretacijo ali izropanjem židovskega premoženja, izpodirvanja Avstrijcev s prihodom Nemcev itd. so dušili vzdušje, ki je v teku vojne vedno bolj padalo. Uvedba no-

vih davkov in obveznost do dela za vse dela sposobne, kar je omejevalo prosto izbiro delovnega mesta, so bili nadaljnji ukrepi, ki so naleteli na malo razumevanja. V delavstvu je do neke mere sprva še vladalo zadovoljstvo nad usodo tako imenovanih „domovinarjev“, ki so nastopali štiri leta kot zatiralci in izkoriščevalci. Demagoško zelo spretna poteza nacionalsocialistov je bila rehabilitacija in ponovna obnovitev Schutzbündlerjev, ki so jih razpustili februarja 1934. Razen tega je pomenilo premaganje dolgoletne brezposelnosti veliko olajšavo. Kmalu pa je privedla popolna brezposelnost delavcev v NS-sistemu, ki je končno služil interesom nemškega monopolnega kapitala, do preobrata v razpoloženju. Delavske zbornice, zaupniki in sindikati so bili odpravljeni in nacionalsocialistične obratne organizacije in Nemško delavsko fronto, ki so stopile na njihovo mesto, delavci niso smatrali za svoje organizacije. Vključitev gestapa v delovno-pravne boje je razredne razmere pogosto drastično predočila. Avstrijsko delavstvo — desetletja pod vplivom in vzgojeno v marksističnem duhu in kljub svojega slabega gospodarskega položaja navajeno na visok socialni standard — je postalo

najmočnejša sila v avstrijskem odporiškem gibanju proti nacionalsocializmu.

SOCIALISTI V ODPORU

Obstoj socialističnih odporiških organizacij ima svoje korenine v dogodkih februarja 1934, ko je Dollfußova vlada potisnila avstrijsko delavsko gibanje po trodnevni državljanski vojni v politično ilegalo. Od pogostih, po februarjskih bojih nastalih socialističnih odporiških skupin, so se „Revolucionarni socialisti“ kot organizacija naslednica propadle socialdemokratske stranke lahko uveljavili in do propada Avstrije razvili odporiški boj proti režimu Dollfuß-Schuschnigg. Ko so nacionalsocialisti marca 1938 prevzeli oblast, je to pomenilo seveda tudi za obstoječe ilegalne organizacije globok presek. Ker je spoznal vsa ostrejša preganjanja NS-režima, je centralni komite Revolucionarnih socialistov kot eno svojih zadnjih dejanj v Avstriji dal navodilo, naj se vse aktivnosti prekinijo za tri mesece. Kljub vsej previdnosti pa niso mogli preprečiti, da so večino — policiji znane — najvišjega vodstva RS kot tudi številne bivše socialdemokrate (med drugimi poslanci Danneberga in Schelsingerja) in Schutzbündlerje, ki so se zdeli novim oblastnikom nevarni, kmalu po aneksiji Avstrije aretirali. Odlok šefa varnostne policije, Heydricha, vsem vodilnim mestom državne policije v Avstriji septembra 1938

ukazuje, „da posvečajo preventivnemu boju proti komunizmu in marksizmu čisto posebno pozornost“. Nadaljnjo „kartajsko akcijo“ proti socialistom in komunistom je gestapo izvršil en teden pred izbruhom vojne, pri čemer je bilo zajetih približno 300 do 400 aktivistov.

Za organizacijo socialističnega odpora v tej prvi fazi je bilo posebno usodno, da je vodilni funkcionar RS, nekdanji športni urednik „Arbeiter-Zeitung“, Hans Pav, postal vohun gestapa in izdal svoje soborce. Sicer pa so bili kazenski postopki v prvih letih za prizadete razmeroma blagi, kar seveda ni bila prevelika prednost; kajti praviloma so prišli obsojenci, potem ko so prebili kazen, v koncentracijska taborišča.

Nevarnosti pri proizvodnji in razširjanju ilegalnih tiskovin so socialistične odporiške borbe v veliki meri zadrževale od takih aktivnosti. Periodično izhajajoče časopise in druge tiskovine, ki so izhajale do 1938 redno, niso več tiskali. Priložnostno so razširjali letake. „Zaradi svojih konspirativnih delavnih metod, svojega odklanjanja komunističnih akcij z letaki in svoje rahle organizacijske oblike se pojavi socialistično podtalno gibanje mnogo redkeje kot na primer komunistično“, razlaga Karl Stadler pomanjkanje ustrežajočega izvirnega materiala, pri čemer se opira na izjave sodobnikov.

(Dalje prihodnjič)

Pismo bralca:

Pred kratkim je objavila KZ komentar znanega socialističnega mandatarja dr. dr. Madernerja, pod naslovom: „Zweifrontenkrieg in Kärnten“. Ta komentar je poln skritih napadov napram slovenski manjšini. Prav iz tega razloga menim, da je prav, če nakažem le nekaj dvomljivih trditev dr. dr. Madernerja.

Sehr geehrter Herr Dr. Maderner!

Die Kleine Zeitung veröffentlichte am 24. Feber dieses Jahres ihren Gastkommentar unter dem Titel „Zweifrontenkrieg in Kärnten“ in dem sie zur Volksgruppenfrage im Lande Stellung nehmen. Im erwähnten Artikel sind Ihnen einige typisch „kärntnerische“ Denkfehler unterlaufen. Ich erlaube mir, zu einzelnen Passagen in Ihrem Kommentar in aller Kürze einiges zu bemerken.

Gleich am Anfang Ihres Artikels schlagen Sie einen Seitenhieb gegen die katholischen Priester, „die als Erwecker slowenischen Volksbewußtseins eine hervorragende Rolle spielten — und noch spielen“ — wie sie wörtlich schreiben. Es stimmt, daß die Priester die einzigen waren, die bei ihrer Berufsausbildung auch das Slowenische sprachen. Wie war es eigentlich mit den Lehrern? Wie aus Ihren Zeilen zu entnehmen ist, sprachen diese nur deutsch — auch in der Schule. Sie haben es — bewußt oder unbewußt — verschwiegen, aber sagen wir es doch offen: Die kärntner Lehrerschaft war ein Vorkämpfer für das Deutschtum in Kärnten! In Kenntnis dieser Tatsache ist es eigentlich ein Wunder, daß es auch heute noch Relikte einer slowenischen Volksgruppe in Kärnten gibt.

In Ihrem Kommentar fehlt natürlich auch nicht die in Kärnten — besonders von der sozialistischen Presse — immer wieder publizierte Meinung, die übergroße Mehrheit der Kärntner Slowenen identifiziert sich nicht mit den beiden Slowenenorganisationen. Mit dieser Behauptung schließen Sie sich dem Wunschdenken zahlreicher Politiker in unserem Lande an. Sie meinen damit sicherlich jene „Slowenen“, die im privaten Kreis slowenisch reden, in der Kirche slowenisch beten und im Gasthaus slowenisch fluchen, deren Gesichtsfarbe sich aber rötlich färbt, sobald sie am Bahnhof, beim Schiliff oder sonstwo in der Öffentlichkeit von einem Slowenen in der Muttersprache angesprochen werden. Allerdings kann man — bei dem derzeit in unserem Bundesland herrschenden Klima — niemandem einen Vorwurf machen, dem es an Mut fehlt, sich zu seiner Muttersprache zu bekennen.

Auch Ihr offen ausgesprochener Hinweis, das Slowenische wäre eine Minisprache, das Erlernen dieser Sprache also unrentabel — ist ein Denkfehler. Wenn Sie schon von einer Minisprache reden, warum verschweigen Sie dann die Tatsache, daß es mit Hilfe des Slowenischen nur ein Minischritt zum Erlernen anderer Weltsprachen ist? Ich denke hier an sämtliche slawischen Sprachen.

Jedenfalls hat auch Ihr Kommentar wieder gezeigt, daß Sie als Hyperintellektueller zwar in der Lage sein müßten, die Problematik so darzustellen, wie sie ist, dies aber aus politischer „Schlauheit“ (Wählerstimmen!) vermeiden.

Ich bin völlig Ihrer Meinung, was den Staatsvertrag betrifft: Darüber sollte es keine Diskussionen geben. Allerdings muß ich hinzufügen, daß Ihr langer Kommentar

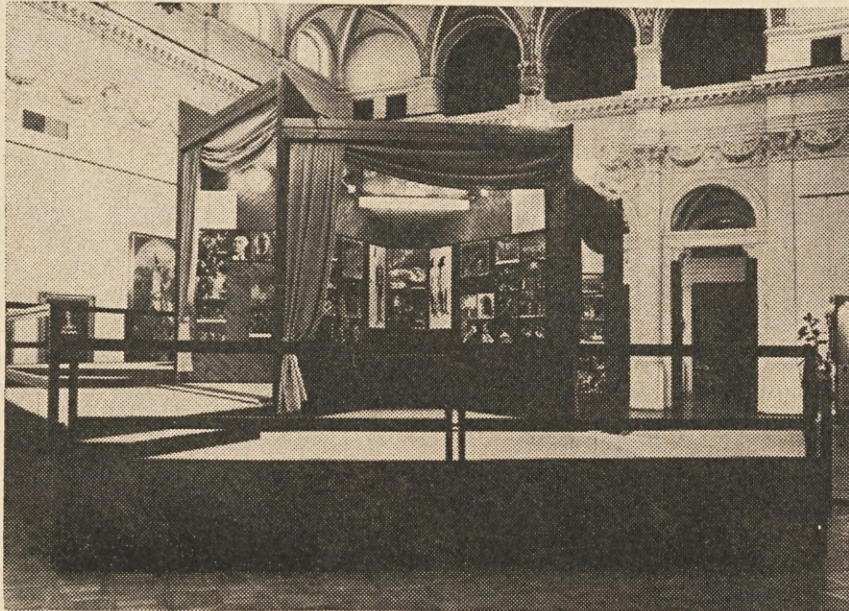
NA SLOVENSKI GIMNAZIJI:

Razstava „Cankarjevo gledališče“

Kot je znano, je bilo lani „Cankarjevo leto“ v počastitev stoletnice njegovega rojstva. V ta namen je Slovenski gledališki muzej priredil razstavo „Cankarjevo gledališče“. Najprej so jo priredili v Narodnem muzeju v Ljubljani, nato so jo prevažali po več

mogočnega vtisa kot je bil v Narodni galeriji.

Paviljon je razdeljen v šest kioskov, ki dajejo prostor slikam, plakatam, citatom itd. nanašajoč se na Cankarjevih sedem dram in njihove uprizoritve. Konstrukcija paviljona, ki raste in se dviga,

Paviljon v Narodni galeriji učinkuje kot samosvoja arhitektonska konstrukcija: v višino sega okoli 5 m, njen šesterokotni tloris meri v premeru okoli 11 m.

mestih Jugoslavije: v Novi Sad, Beograd, Zagreb in v Dubrovnik.

Razstavo so letos prenesli k nam, zamejskim Slovincem: najprej so jo videli Beneški Slovenci v Čedadu, sedaj jo imamo na Koroškem in sicer v avli Slovenske gimnazije v Celovcu, ki so jo odprli v sredo zvečer, ob veliki udeležbi občinstva in vidnih gostov.

V avli so postavili nekaj paviljon, ki že po zunanji strani skuša učinkovati kot samosvoja arhitektonska podoba: šesterokotnik. Arhitekt je pri tem računal tudi na velikost in višino dvoran. Tako je npr. v Narodni galeriji, ki je zelo visoka, imel ta paviljon še stopnice. V naši nizki avli pa stopnice odpadejo, zato ne naredi tistega

predstavlja simbolično Cankarjevo umetniško pot.

V prvem kiosku so Cankarjeva prva tri dela: Romantične duše — Jakob Ruda — Za narodov blagor. V drugem: drama Kralj na Betajnovi; v tretjem: Pohujšanje v dolini šentflorijanski; v četrtem so: Hlapci; v petem kiosku: poetična drama Lepa Vida — Dramatizacija — Amaterske predstave. Kot je znano, so naši gledališčniki dramtizirali nekatera Cankarjeva dela, tako npr. Hlapca Jerneja, Martina Kačurja. Izmed amaterskih predstav naj bi omenili odlične uprizoritve Jakoba Rude in Hlapcev na Jesenicah in v Trbovljah, kmalu po 1. svetovni vojni.

V šestem kiosku je: Film — Te-

Krasno uspeli koncert v Kotmari vasi

Kotmari vas, ki je nekoč slovela po svoji bogati kulturni ustvarjalnosti, je doživela zadnjo nedeljo krasno uspeli koncert slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Mešani in moški zbor ter dekleški trio so navdušili vse goste, ki so napolnili dvorano v Farnem domu. Nobenemu ni smelo biti žal, da je žrtvoval čas in prišel, vsak se je vrnil zadovoljen in z veselim srcem. Po več letih je bil to prvi samostojni koncert kotmirskih pevcev, ki so tokrat nastopili pod vodstvom župnika Maksa Mihorja. Ne smemo pa pozabiti, da je zbor sodeloval tudi pri uprizoritvah opere „Miklavž prihaja“ v letih 1974 in 1975 (prišla jo je gledat tudi vrsta Celovčanov). Zadnji nedeljski koncert je začel mešani zbor s pozdravom „Naša pesem“. V prvem delu so se vrstile domovinske pesmi, v drugem pa vigredne. Najsi so bile narodne, umetne ali ponarodele, pri vsaki si čutil, da vrejo iz srca, čutil si ljubezen, s katero so jo peli. Ljubezen do pesmi, ljubezen do besede. Vsakdo je čutil, koliko truda, požrtvovalnosti in prizadevnosti je bilo treba, a prav zaradi tega je zadovoljstvo ob uspehu tem večje. Zbor kot celota se je postavil odlično, omeniti pa je tudi treba so-

lista Rudija Beguša in Jozija Packa ter dekleški trio (Edit Čertov, Magda Pack, Martina Stangl).

Spored sta povezovala Magda Pack in dijak Črtomir Živkovič.

Upajmo, da bo kotmirski zbor s tem sporedom razveselil še čimveč ljubiteljev slovenske pesmi širrom po naših krajih in da mu bomo tudi v Kotmari vasi lahko še večkrat zaploskali veseli, zadovoljni in ponosni na svojo kulturo.

TRABESINJE

(Fant si je zlomil nogo)

Na kotmirski deželni cesti v Trabesinjah, v kotmirski občini, je v nedeljo, 13. marca, popoldne, upokojenec Karl Seelhof (star 66 let) iz Celovca s svojim vozilom podrl 16-letnega trgovskega vajenca Mihaela Murka iz Brdov, potem ko je le-ta zavil v levo s svojim mopedom. Pri padcu si je mladenič zlomil nogo (stegno). Težko ranjenega Mihaela Murka je rešilni avto prepeljal v celovško bolnišnico za nezgode.

DJEKŠE

(Požar je divjal)

V soboto, 12. marca, ob 22.30 je v gospodarskem poslopju kmeta Oswalda Slamaniga, iz doslej še nepojasnjenega vzroka, izbruhnil ogenj, in ga upepelil do tal. Zgoreli so kmečki stroji in vsa zaloge krme. Došli gasilci iz Djekš in Velikovca so s hitrim posegom preprečili, da se požar ni razširil na stanovanjsko hišo in sosednje zgradbe.

levizija — Uglasbitve. Iz Martina Kačurja, kot je znano, so priredili čudoviti film „Idealist“ (videli in občudovali smo ga tudi pri nas), Na klancu itd. Za televizijo so priredili roman Hiša Marije Pomočnice. Cankarjeva dela so privlačevala tudi slovenske komponiste, tako se je npr. Matija Bravničar lotil najprej farse Pohujšanje v dolini šentflorijanski, kasneje je segel po Hlapcu Jerneju itd.

Poseben panó kaže Cankarjeve uprizoritve na tujem: v Celovcu je nemško Mestno gledališče leta 1949 v režiji Grete Bittnerjeve uprizorilo Pohujšanje v dolini šentflorijanski. Zanimivo je, da so bili v Pragi Čehi prvi (pred Slovenci), ki so uprizorili leta 1905 dramo Za narodov blagor. V Sofiji in Pragi so uprizorili Kralja na Betajnovi. V Trstu pa je italijansko gledališče Teatro Stabile uprizorilo Martina Kačurja v Tomizzovi dramati-zaciji.

Razstavo so pripravili sodelavci Slovenskega gledališkega muzeja pod vodstvom prof. Mirka Mahničarja, zunanjo podobo je dal inž. arh. Mirko Lipužič.

Po govorihi so nastopili člani tržaškega Stalnega slovenskega gledališča s koncertno uprizoritvijo Jakoba Rude v režiji nam znanega Jožeta Babiča.

Razstava „Cankarjevo gledališče“ bo odprta v avli Slovenske gimnazije v Celovcu še do 28. marca. B. L.

TUDREŠČE

(Poškodovani prometni znaki)

V noči od sobote na nedeljo, 13. marca, so neznani zlikovci v Tudreščah pri Krivi Vrbi poškodovali vrsto prometnih znamenj, obcestnih količkov, snežnih palic in tabel cestnih označb, pri čemer so naredili precejšnjo škodo. Neprijetne nepridiprave iščejo orožniki.

VELIKOVEC

(Gorel je tovarnjak)

Na paški zvezni cesti pri Velikovcu je v nedeljo, 13. marca, ob 22. uri, začel goreti težki tovarnjak s prikolicco, naložen do vrha s carinskim blagom, ki ga je šofiral 28-letni Mihael Marschnig iz Dolgega Brda. Škodo cenijo na 500.— šilingov. Velikovškimi gasilcem gre zahvala, ki so ogenj hitro pogasili in s tem preprečili večjo škodo.

Uro kasneje so morali velikovski gasilci ponovno na delo, kajti na glavni cesti v Velikovcu je začel goreti osebni avtomobil 51-letnega poklicnega šoferja Blaža Navadnika iz Šmartna. Čeprav so hitro pogasili goreče vozilo, znaša škoda okoli 18.000 šilingov.

ZAHVALA

Vsem, ki so nas tolažili in izrazili svoje sožalje ob bridki izgubi naše dobre matere

Marije Haderlap, roj. Miklav

pd. Vinklrove mame v Lepeni pri Železni Kapli

in jo spremljali na njeni zadnji poti, se iskreno zahvalujemo. Posebna zahvala g. župniku Messnerju, sorodnikom, sosedom in znancem, ki so jo obiskovali in tolažili v zadnjih dneh njegove življenja. Prav tako velja zahvala g. kaplanu Zundru za žalno daritev, vodstvo pogreba in v srce segajoče tolažilne besede v cerkvi in ob odprtem grobu; nadalje žalnimu govornikom g. dr. Luki Sienčniku in g. inž. Petru Kucherju, kakor tudi pevcem moškega in mešanega zbora pevskega društva „Zarja“. Najlepša zahvala pa tudi mnogoštevilnim darovalcem vencev in cvetja.

TONI in ZDRAVKO HADERLAP
v imenu sorodnikov

PEVSKI KONCERT

Prireditelj: KPD „Drava“ v Žvabeku
Kraj: Žvabek, v farni dvorani
Čas: nedelja, 20. 3. 1977, ob 19.30
Gostuje: Mešani pevski zbor „Rož“ iz Št. Jakoba v Rožu

FILMSKA PREDSTAVA:

„KAPLAN MARTIN ČEDERMAC“

Prireditelj: SPD „Dobrač“ na Brnci
Kraj: Brnca, v kulturnem domu
Čas: nedelja, 20. 3. 1977, ob 19.30
Predvaja: Slovenska prosvetna zveza

PEVSKI KONCERT

Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi

Kraj: Dobrli vasi, v Kulturnem domu

Čas: nedelja, 20. 3. 1977, ob 14.30
Gostuje: Mešani pevski zbor „Rož“ iz Št. Jakoba v Rožu

OBČNI ZBOR

Prireditelj: Podporno društvo proti požarnim škodam v Selah

Kraj: Sele, pri Mažeju
Čas: sobota, 19. 3. 1977, po prvi maši

DOM v TINJAH

Od ponedeljka, 21. 3. 1977, ob 9.00, do srede, 23. 3. 1977, do 13.00

DUHOVNE VAJE ZA MEŽNARJE IN MEŽNARICE, CERKVENE KLJUČARJE IN VSE DRUGE CERKVENE NASTAVLJENKE IN NASTAVLJENCE

Voditelj: prelat Aleš Zechner

Od srede, 23. 3. 1977, ob 18.00, do sobote, 26. 3. 1977, do 13.00

SREČANJE STAREJŠIH LJUDI

Duhovna obnova z izobraževalnim programom

Voditelj: dekan Franc Brumnik
Referenta: Anton Kuchling

(bere iz svojih pesniških del) Jože Kopeinig (premišljevanje z dia-slikami)

Vabljeni: članice Živega rožnega venca, žene in možje, vdove in vdovci, penzionisti in užitkarji ter vsi drugi

V četrtek, 24. 3. 1977, ob 19.30

MOČ IN VPLIV JAVNIH OBČIL

(poročanje koroških dnevnikov o „Zadevi Warasch“)

Referent: prof. dr. Robert Saxer

SEKIRA

(Cesta zaprta)

Od ponedeljka, 14., do petka, 18. marca, je zaradi cestnih del zaprta za ves promet cesta na južni strani Vrbskega jezera v Sekiri. Obvoz je čez Vetrinj in Hodiše.

Pismo zveznega kanclerja

Prevod

Republik Österreich
Der Bundeskanzler
(Republika Avstrija,
zvezni kanclerj)

Dunaj, dne 3. 3. 1977

Spoštovani gospodje!

V teku pogovorov, ki sem jih imel dne 31. januarja 1977 in dne 21. februarja 1977 s funkcionarji Vaše organizacije, sem Vas povabil, da po št. 2 odst. 2 čl. 4 zakona o narodnih skupnostih, Z. z. l. št. 396/1976 imenujete za slovensko narodno skupnost člane v sosvet narodne skupnosti, ki je bil ustanovljen z uredbo zvezne vlade z dne 18. januarja 1977, Z. z. l. št. 38. Ker do zdaj na žalost niste bili pripravljeni, da bi se odzvali temu povabilu, bi v smislu svoje napovedi pri razgovoru dne 21. februarja 1977 v sledečem še enkrat povzel tisto, kar je za funkcijo sosvetov narodnih skupnosti bistveno.

Ustanovitev sosvetov narodnih skupnosti izvira, kot je povedano v pojasnilih k predlogi zakona o narodnih skupnostih za zvezno vlado (št. 217 prilog k stenografskim zapisnikom državnega zbora, XIV. ZP) iz misli, da mora biti v demokratični državi zagotovljena možnost, da ima narodna skupnost, za katero so bili izvedeni posebni ukrepi, v neki obliki pravico sodelovanja. Sosveti narodnih skupnosti so ustanova, za katero do zdaj v avstrijskem pravem redu ni primera. Člen 7 avstrijske državne pogodbe leta 1955 ne zahteva ustanovitve in so zato dodatna koncesija napram narodnim skupnostim.

Sosveti narodnih skupnosti morajo biti ustanovljeni po 1. odst. 3. člena zakona o narodnih skupnostih, da svetujejo zvezni vladi in zveznim ministrom v zadevah narodnih skupnosti. Imajo tudi namen, da svetujejo deželni vladam, če one to zahtevajo. Da imajo sosveti narodnih skupnosti le posvetovalno funkcijo, sledi iz ustavnopravnega položaja. Od formalne nemogočnosti, da bi najvišji izvršni organi bili vezani na stališče sosvetov narodnih skupnosti, pa je treba razlikovati njihovo dejansko pomembnost in težo. Ta pomembnost je tem večja, ker imajo sosveti narodnih skupnosti kot zastopniki interesov narodne skupnosti napram izvršnim organom monopol. Zato so zvezni izvršni organi nujno primorani, da poslušajo sosvete narodnih skupnosti preden izdajo pravne predpise ali pri splošnem načrtovanju pospeševanja, v kolikor zadeva interese narodne skupnosti, potem ko so določili za to primeren rok. Med omenjene pravne predpise spadajo predvsem tudi uredbe, ki bodo izšle na podlagi zakona o narodnih skupnostih.

V ostalem imajo sosveti narodnih skupnosti nalogo, da zastopajo kulturne, socialne in gospodarske interese narodne skupnosti v celoti. Lahko stavijo tudi predloge za izboljšanje stanja narodnih skupnosti in njihovih pripadnikov.

Če zakon na splošno zahteva, da postanejo člani sosveta narodnih skupnosti lahko le osebe, od katerih je pričakovati, da se bodo zavzele za interese narodne skupnosti in za cilje zakona o narodnih skupnostih, osebe, ki imajo predpogoje za izvolitev v državni zbor in ki pripadajo eni izmed v št. 1 do 3 odst. 2 čl. 4 imenovanih skupin oseb, je s tem izražena misel, da naj sosvet narodnih skupnosti izvršuje svoje delovanje izključno po prosti določbi predstavnikov narodne skupnosti same. Namenoma ni prevedeno, da bi v sosvet narodnih skupnosti delegirali tudi zastopnike državnih or-

ganov; v glavnem odboru državnega zbora zastopane stranke imajo sicer pravico poslati enega zastopnika, ki pa ima le posvetovalen glas. Ta pravni položaj pa seveda ne izključuje, da se sosveti narodnih skupnosti v okviru svoje posvetovalne funkcije direktno pogovarjajo z zvezno vlado, posameznimi ministri in s tisto deželno vlado. V imenu zvezne vlade lahko poudarim njeno izrečno pripravljenost za tako izvrševanje zakona.

Zakonske odločbe o sestavi sosvetov narodnih skupnosti določajo posebno mesto organizacijam, ki imajo po svojih pravilih namen, da zastopajo interese narodne skupnosti ali so reprezentativne za tisto narodno skupnost:

1. Polovico članov sosveta narodnih skupnosti mora predlagati taka organizacija.
2. Predsednik sosveta narodnih skupnosti in njegov namestnik morata biti iz kroga članov, ki jih je predlagala taka organizacija. To je zaradi tega posebno važno, ker pri enakem številu glasov v sosvetu odloča predsednik.
3. Organizacije je treba pri imenovanju vseh članov sosvetov narodnih skupnosti poslušati in se le-te lahko proti imenovanju pritožijo zaradi protipravnosti pri upravnem sodišču.

Posebno važno nalogo imajo sosveti narodnih skupnosti v zvezi s pospeševalno dejavnostjo po III. poglavju zakona o narodnih skupnostih. Ti pospeševalni ukrepi gredo sami po sebi že daleč preko tega, kar zahtevajo določbe državne pogodbe; s sodelovanjem sosvetov narodnih skupnosti smo dodatno upoštevali misel samoodločbe.

Po 1. odst. 10. člena zakona o narodnih skupnostih mora pristojni sosvet narodne skupnosti do 1. maja vsakega leta za naslednje koledarsko leto predložiti zvezni vladi načrt o zaželenih pospeševalnih ukrepih vključno s seznamom finančnih izdatkov, ki so s tem povezani. Po 2. odst. 10. člena mora pristojni sosvet narodne skupnosti do 15. marca vsakega leta z ozirom na po odst. 1. sestavljen načrt staviti predloge za uporabo pospeševalnih sredstev, ki so predvideni v zakonu o zveznem finančnem proračunu za tekoče koledarsko leto.

Tudi tukaj izraz „z ozirom“ ne pomeni pravne vezanosti, pač pa obveznost, da se stvarno razpravlja o predstavah sosveta.

Splošno moramo ugotoviti, da so sosveti ustanove, ki so bile ustvarjene izključno v interesu narodnih skupnosti. Sosveti v okviru svoje pravice, da stavijo predloge, seveda lahko tudi dajo pobudo za spremembo pravnih predpisov, ki se tičejo narodne skupnosti. Z imenovanjem zastopnikov v sosvet narodne skupnosti ni dana vezanost na vsebino zakona, katera bi šla preko splošne vezanosti na zakon, ki so bili primerno razglašeni. S „cilji tega zveznega zakona“, o katerih je govora v 2. odst. 4. člena so očitno mišljeni splošni cilji, ki pridejo do izraza v 1. členu zakona o narodnih skupnostih.

Zato bi Vas, spoštovani gospodje, prosil, da bi svoje dosežanje stališče k vprašanju imenovanja članov v sosvet narodne skupnosti za slovensko narodno skupnost premislili in imenovali štiri člane za ta sosvet.

Z najboljšimi pozdravi
Bruno Kreisky, l. r.

Matej Sternen — mojster čopiča

V „auli slovenici“ so v ponedeljek zvečer odprli razstavo stvaritev slovenskega slikarja-impresionista Mateja Sterna. Razstavljenih je 23 olj ter 10 risb in grafik.

„Sternena navadno omenjamo kot zadnjega izmed velike četve-

te, ki še po letu 1911, usodnem za umetnika, potencirani prevladujejo v njegovem opusu vse do smrti.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da je Sternen narisal tisoče risb ženskih figur v najrazličnejših postavitev in sam se je imel predvsem za risarja. Danes se nam zdi,

različne iluzionistične prostorske ravni v enotna, likovno problematika obravnavana polja. Vsak, z vidika tradicionalnega iluzionističnega slikarstva še tako nepomemben del ploskve je barvno zasičen do največjih možnosti. Že omenjeno zadržano stališče do sodobnih naprednih umetnostnih snovanj v svetu slikarju ni dopuščalo odstopov od tradicionalnih norm figurativnega slikarstva. Toda priznati moramo, da je te norme s svojim pretanjenim okusom za barvne kombinacije privedel do skrajnih možnosti, ki še osmišljajo nujnost njihove prisotnosti. Če gledamo na Sterneno slikarstvo z vidika razvoja celotne slovenske moderne umetnosti, spoznamo, da so ostala njegova iskanja dokaj osamljena. Le prizadevanja redkih posameznikov potrjujejo, da so Sternene koloristične rešitve nakažovale poti raziskav, ki jih nudi bogastvo problematike barve kot enega najosnovnejših elementov likovnosti, s katerim pa se slovensko slikarstvo skoraj praviloma ni ukvarjalo. Sternen je bil sicer res osamljen iskalec, toda vztrajen in neumoren do zadnjega.“

(Jure Mikuž)

Z izborom najkvalitetnejših izmed del na razstavi ga želi retrospektiva kot problemsko pomembnega, a še ne dovolj poznane slovenskega slikarja-umetnika predstaviti tudi naši koroški javnosti.

Razstavo je pripravilo „Društvo aula slovenica“ v sodelovanju z Narodno galerijo v Ljubljani. Razstavljeni dela so posodili: Narodna galerija, Mestni muzej in Moderna galerija, vsi v Ljubljani.

Razstava bo odprta do 1. aprila, od ponedeljka do petka od 13.—17. ure. B. L.

Polje s kozolcem (1900)

rice slovenskih impresionistov, torej za Groharjem, Jakopičem in Jamo. Navada je morda upravičena samo takrat, kadar govorimo o fenomenu slovenskega impresionizma. Sternen se je po realističnih začetkih kmalu sam seznanil s prakso evropskega impresionizma in se v njej kasneje nekaj let skoraj programsko izpopolnjeval ter vneto iskal lastnih rešitev. Toda že ob koncu prvega desetletja našega stoletja opazimo elemen-

da so te seveda za njegovo pojmovanje slikarstva nujne študije, gledane s stališča možnega umetnostnega razvoja, le sekundarnega pomena. Dovolj nam je le vztrajno gledanje Sternenovih del in vse bolj in bolj nas začne privlačevati igra skrbno proučenih barvnih kontrastov, v kateri zažari sedaj ena, drugi druga do skrajnih možnosti potencirana tonska vrednost. Barvni nanos staplja v sproščenem kolorističnem ritmu

ŠT. LIPŠ — ŽITARA VAS:

Informacijski sestanek: Zakaj ne v sosvet?

V torek, dne 1. marca letos, je bil informacijski sestanek „Zakaj ne v sosvet?“ v gostilni pri „Sternu“, katerega se je udeležilo prav lepo število šentlipčanov, žitrajčanov, podjunčanov in celo kapelčanov.

Otvoril je sestanek zastopnik krajevnega odbora Narodnega sveta Žitara vas Peter Stern ter vse prav lepo pozdravil, predvsem pa dobrodošlega predavatelja in govornika tega sestanka predsednika Kluba slovenskih občinskih odborov Filipa Warascha, kateremu je nato dal besedo.

Warasch je sprva z veseljem prav lepo pozdravil polno zasedeno Sternovo gostišče z udeleženci sestanka.

Nato je nakazal v besedi in razlagi, kakšnega pomena je sosvet. Da pomeni „sosvet“ za obe osrednji organizaciji koroških Slovencev, kakor za vsakega posameznega koroškega Slovenca likvidacija in smrt. Povedal je, da imajo manjšine v vsej Evropi, kjerkoli so, več pravic kakor koroški Slovenci v Avstriji. Pa da smo še vedno pripravljene, kakor smo še vedno bili, za pogajanja z zvezno vlado na Dunaju.

Nekaj nenavadnega za naše kraje je bilo na tem sestanku, da sta se ga udeležila celo člana civilne policije iz Celovca, ki sta vestno zasledovala vsako besedo. Zunanaj je pa skrbela za varnost domača žandarmerija iz Dobre vasi. Tako so bili udeleženci dobro zavarovani pred kakim napadom. Zbudila pa se je misel (trema) nazaj v preteklost „Hitlerjevega rajha“ od leta 1938—1945, ko so Slovence zasledovali tedanji gestapovci.

Diskusija ali razgovor ni bil preveč razgiban. Najbrž je bila tega kriva udeležba policije.

Nato je zaključil sestanek zastopnik krajevnega odbora Narodnega sveta Žitara vas Peter Stern in se prav lepo zahvalil vsem udeležencem sestanka, posebno pa predavatelju, predsedniku Kluba slovenskih občinskih odborov, Filipu Waraschu, za njegovo vneto razlago in toplo besedo.

Poudaril je, da ni dovolj, da se borijo za manjšinske pravice samo predsedniki obeh osrednjih organizacij. Boriti se in podpirati jih so dolžni vsi, vsak posamezni koroški Slovenec. Z veliko navdušenostjo so zaključili sestanek.

Srečanje v Pečah

„TAM, KJER TEČE BISTRA ZILA“

ZSMS Iskra Commerce in Koroška dijaška zveza sta imeli pod naslovom „Tam, kjer teče bistra Zila“ pri Zwitteru srečanje 12. in 13. marca v Pečah pri Podkloštru.

Sobota je bila posvečena medsebojni informaciji o položaju obeh mladinskih organizacij ter o položaju na Koroškem. Po majhnem kulturnem vložku, peli sta Magda Koren in Uši Kelih, Mira Einspieler je recitala V. Polanškov antipoetični cikel Preštevane preživelih, je sledilo medsebojno informiranje in spoznavanje v neformalni obliki.

V nedeljo je bilo na programu smučarsko tekmovalje med obeh mladinskih organizacijama na Tromeji. Ob tej priliki sta se vodstvi obeh organizacij domenili, da bosta priredili tudi poletna tekmovalja. Rezultati obeh športnih tekmovalj pa bodo določili, katera skupina bo sprejela za to leto potujoči pokal.

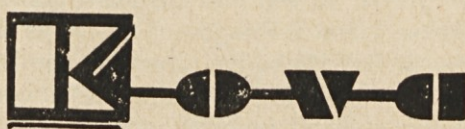
To srečanje, ki je zadovoljilo člane obeh organizacij, je spet pokazalo, kako važna je povezava manjšine do matičnega naroda in da je konkretna informacija za oba dela najboljša tedaj, če je živa in doživljiva.

DOBRAVA

(Pogrešajo deklico)

V nedeljo, 13. marca, je odšla od doma 15-letna učenka poklicne šole Rosemarie Karnitschar iz Dobrave, žitajska občina. Starši so v skrbeh, da se ji ni kaj pripetilo. Deklica je namreč zapustila pisimo, v katerem jim sporoča, da bo v primeru policijskega zasledovanja napravila samomor.

Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h

po kuhinje!

PODJERBERK —
ST. KATHREIN
Škofiče/Schiefling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

Šime Martinjak:

Aretacija in doživetja v taborišču Buchenwald

V notranjosti je bila stavba razdeljena na več sob, ki pa niso bile predeljene do stropa, da so nas lahko iz sredine klicali na delo, na apel ali pa na kazen. Spale smo v pogradih, ki jih je bilo po šest v višino, pa tako nizko ena nad drugo, da se je bilo težko obrniti. Od tu smo hodile na delo v tovarno Hasek v težko industrijo.

Za krono trpljenja pa je bil odhod iz našega taborišča. Ne spominjam se datuma, bilo pa je v aprilu 1945. Že zjutraj so bili vsi nemški delavci v tovarni zelo zbegani, enako tudi gestapovke.

Neki Poljak nam je na skrivaj povedal, da se Leipzigu bližajo Rusi. Okrog desetih so nas gestapovke odvedle iz tovarne. V taborišču so bile že vse zapornice pripravljene za odhod. V eni uri so nas po zvočniku sklicali na dvorišče in takoj je odšlo dvanajst tisoč žensk na strašno pot.

Hodile smo kar naprej po cesti, brez jedi, brez spanja in odmora. Do takrat nisem vedela, da človek med hojo lahko zaspi. Na nekem polju je stal voz rdeče pese, nekaj žensk je od lakote priteklo k vozu, takrat pa je zaregljala strojnica in vsa dekleta so obležala v krvi. Še in še smo na tej poti doživljale strahote, saj so vsako, ki je

količkaj onemogla, na mestu ustrelili.

Da pred nami hodi prav tak transport moških, smo zvedele po mrličih, ki so ležali v cestnih jarkih ali pa kar po cesti.

Zavezniki so vedno huje bombardirali nemška mesta. Ob taki priliki smo se morale hitro uleči na zemljo, med nami pa so se skrivali gestapovci in gestapovke. Po vsakem bombardiranju smo vedele, da se bliža svoboda.

Ceste so bile vedno bolj polne z nemškimi civilisti, ki sami niso vedeli, kam naj bežijo. Nas so vlačili od reke do reke, povsod so bili mostovi porušeni. Tako smo neke noči ostale same. Na dvorišču, kjer smo prenočile, so se zjutraj pojavili ruski vojaki, katere so naše tovarišice Rusinje pa tudi me prisrčno pozdravile.

Tako smo bile, čeprav daleč od domovine, vendar srečne, ker je bilo s tem konec trpljenja.

Mojca Verovšek-Mira

*

Kakor sem že omenil, da komandant avionskega horta pri Waimarju ni izvršil povelja, da nas pokonča s plinom, je prišel ukaz od Himmlerja, da mora komanda iz Waimarja uničiti vse taborišče z

(11. nadaljevanje)

žarometi. K sreči je pri telefonu sedel češki telefonist, ki je po zvočniku takoj povedal to novico. Enajsti april leta 1945 je bil zame drugi rojstni dan!

Ko smo se malo oddahnili in pomirili, smo pričeli s političnim in kulturnim delom. Jaz sem začel takoj s petjem. Petje je zdaj bilo s čisto drugačnim občutkom kot pod nadzorstvom SS. Koncerte smo imeli do mojega odhoda meseca julija. Javil sem se provizorično za jugoslovanskega državlja-

ALBERT CAMUS:

Prijetni sosede

„Dobro jutro! Upam, da mi boste oprostili, ker prihajam tako zgodaj. Vidim, da imate mnogo dela, saj ste se sinoči komaj do konca preselili, a ko sem vas opazovala skozi okno, kako hitite, mi je prišlo na misel, da ne bi bilo slabo, ko bi skuhalo malo kavnice in si oddahnili. Upam, da ste dževo že našli v katerem od teh zabojev. Medtem ko bo voda zavrela, pa spregovoriva nekaj besed. Če ravno nimate pri roki žličke, lahko skočim po svojo in jo prinesem. Kavvo pa gotovo imate. Moram priznati, da je zelo prijazno od vas, da ste me povabili na kavvo, čeprav ste sredi zmešnjave. Ena skodelica bo čisto dovolj, da nisem taka kot nekatere druge...“

Samo eno žličko sladkorja, prosim. Če že hočete pa dve. Tako prijetno je tu pri vas. Gotovo boste dali stanovanje prepleskati, ali ne? Veste, vsi smo bili močno presenečeni, ko se je stranka pred vami tako na vrat na nos izselila. Sicer pa ni nič čudnega, ko so bili toliko dolžni v špeceriji. Kupovali so vse pri Renardu. Ha, trgovec Lukas na drugem vogalu ni tako nor, da bi dajal na upanje. Še svoji materi ne bi dal nič na kredit. Zato tudi ni čudo, da je tak bogataš; še od črne borze med vojno mu je ostal lep kupček. Jaz hodim kupovat k Renardu in tudi vam svetujem isto. Le to bi vas rada opozorila, da dobro pazite, kadar vam kaj tehta. Zlepa ne zna kdo tako goljufati pri vagi kot Renard.

Videli boste, kakšne čudovite sosede boste imeli. Vsi so ljubez-

na, ker sem čutil, da bodo vsi prej prišli domov kot Avstrijci. Res so vse ostale Avstrijce pustili domov zadnje pred Nemci. Naš transport je šel preko Pilzna. Do Pilzna so nas peljali Američani z vojaškimi kamioni, od Pilzna pa z vlakom do Prage, kjer je bil postanek ves dan. Kaj smo delali ves dan? Takoj je prišel Levar, ki je poznal Prago. Rekel je, da nas bo peljal pokazat najmodernejši hotel v srednji Evropi. Moja navada je bila, da sem bil vedno povsod prvi ali zadnji. Ravno pri tem vходу sem bil zadnji in to je bila moja sreča. Pred hotelom je bil napis, da imajo pravo turško kavvo.

(Dalje prihodnjič)

nivi in kar se da ustrežljivi. No, če že silite, pa mi natočite še eno skodelico kave!

Fina kavica! Gotovo kupujete dobro sorto. Ko bi vedela, da bova pili kavvo, bi vzela s seboj nekaj piškotov... Ah, nikar se ne trudite in ne iščite piškotov... razen če jih imate čisto pri roki.

Vaša najbližja soseda je gospa Robin. Čudovita ženska. Samo nikar ji ne posojajte denarja! Za tistega njenega poba, za katerega vsi pripovedujejo, kako je podobno očetu, pa bi jaz lahko prisegla, da... sicer pa, kaj nama to mar, ali ne?

Nad vami stanuje gospa Titier. Prav gotovo vas bo kmalu obiskala, bodite brez skrbi. Svetujem vam, da skrijete pred njo vse steklenice pijače, kar jih imate pri hiši, ker drugače... Jaz dam še kozarec iz kredence, kadar pride na obisk. Zelo prijetna gospa je, boste videli.

Ah, skoraj sem pozabila na gospo Leblanc. Zares zelo mila ženska, le na to vas moram opozoriti, da ne verjemite niti polovice tistega, kar vam bo pripovedovala. Saj razumete, kaj mislim s tem, ali ne?

Odhajam. Vidim, da ste sredi dela, in ne bi vam bila rada v napoto. Samo malo sem hotela skočiti k vam, da vidim, ali je treba kaj pomagati. Na svidenje! Upam, da si boste vse lepo uredili in da vam bo v naši hiši lepo. Bodite prepričani, da niste mogli priti med boljše, bolj odkrite in prijetne sosede.“

Srečna številka

„Nocoj sem sanjala, da sem rodila peterčke,“ mi je rekla žena nekega jutra.

„Jaz sem pa sanjal, da sem bil vjak pete čete in da sem bil v sobi številka 5. Dobil sem pet dni zapora, ker sem za pet minut zaspal na straži.“

„Čuden primer,“ pravi žena. „Razen tega pa je danes še peti.“

„To je gotovo dobro znamenje,“ sem glasno razmišljal, „to bi utegnili biti namig sreče...“

„Sreča ima tudi pet črk,“ je vzkliknila žena.

„Veš kaj? Danes je nedelja, lahko bi odšla na konjske dirke in stavela.“

„Ali bova vzela tudi Petrčka s seboj?“

„Seveda, star je natanko pet let. Vzeli bomo taksi in ker je v njem prostora za pet ljudi, bova povabila tvojo sestro Frideriko in njenega moža.“

„Imenitna ideja,“ je dejal svak, ko smo sedli v taksi. „Številka pet nam bo gotovo prinesla srečo in bomo zaslužili mnogo denarja. Po dirki vas bom vseh pet povabil na bogato večerjo s petimi izbranimi jedili!“

„Dirkališče!“ pravi šofer, „Dolgujete mi pet kron 55 oerov.“

„Zopet pet! Danes nas pa spremljajo same petice.“

„Petice?“ se začudi šofer. „Potem vam pa moram še reči, da ste danes moja peta stranka, da sem vstal zjutraj ob petih in da je številka mojega avtomobila 5555.“

Plačali smo in zdirljali na dirkališče. Pristopil sem k blagajni.

„Stavim na konja številka pet v peti dirki! Kako pravite, ime mu je Kvintus? Dajte mi pet bonov po pet kron na Kvintusa, pet bonov po krono pa še za mojega sina! Naj deli srečo s svojim očetom!“

Svak je storil isto. Pričela se je peta dirka.

„Kvintus! Kvintus!“ smo navijali v zboru.

Razburjenje je prišlo do vrhunca, ko so konji pritekli skozi cilj. Nismo mogli natanko videti, kakšen je bil vrstni red na cilju, ker smo stali precej daleč od njega. Toda kmalu smo zaslišali glas iz zvočnika:

„Kvintus je prišel na cilj peti!“

Če hočeš biti srečen:

Neki star zdravnik je pred smrtjo zapustil svojemu sinu te nasvete:

Hodi peš dve uri na dan.

Ponoči spi osem ur.

Vstani takoj, ko se zbudiš.

Loti se dela, takoj ko vstaneš.

Jej le takrat, ko si lačen.

Pij samo takrat, ko si žejen.

Vstani od mize z željo, da bi še jedel.

Tvoja zabava naj bo skromna in poštena.

Govori le takrat, ko moraš.

Povej le polovico tega, kar misliš.

Podpiši le to, kar moreš podpisati.

V zasebnem življenju delaj le to, kar lahko poveš javnosti.

Zavedaj se, da se bodo drugi zanašali nate.

Ti se na nikogar ne zanašaj.

Denar ceni, kolikor je vreden. More ti dobro služiti,

a je slab gospodar.

V Boga imej veliko zaupanje.

Sebi zaupaj le malo.

Drugim ne zaupaj nič.

Če boš tako ravnal, boš srečno živel ter tudi lahko doživel svoj stoti rojstni dan!

Tvoj oče

DR. FRAN DETELA:

10

Malo življenje

POVEST

„Ni treba!“ brani Premec. „Saj se še mi ne moremo. Poliček vina bi nas pač drugače zagrel. — Kaj pravita, fanta,“ vpraša, ko je Miha zopet zasedel svoj prostor, „kako bi uganili, da bi prišlo kaj denarja k hiši; pomislita!“

„Snoči sem bil doma,“ reče Jurij in gleda v tla.

„Aha, si pa očeta po doti vprašal,“ se smeje Premec; „to si jo pa zavozil! Zakaj nisi meni prej povedal, da greš domov po denar, jaz bi ti bil povedal, kaj tvoj oče misli.“

„Kaj?“ reče Jurij.

„Da ti bo dal doto takrat, ko bo umrl! Tako je bilo tudi dogovorjeno, ko se je naš Francè ženil doli pri vas! Stara sta si toliko izgovorila, da bi dala lahko doto sama. Šmarnih petic imata skritih, da še domače miši zanje ne vedó!“ Jurij je molčé zrl predse.

„Kaj pa si vendar zvedel doma?“ vpraša čez nekoliko časa Premec.

„I — blizu toliko, kolikor ste mi vi zdaj povedali!“

„No, vidiš!“ reče zadovoljno Premec; „seveda, ako bi bil tvoj rajni brat Luka eno leto prej umrl, potem bi tebe ne bili jemali v vojake, in ti bi zdaj gospodaril doma; naš Francè bi pa nama z Mihom kahal tu gori.“

„Dà, dà, ko bi bil Luka prej umrl!“ vzdihne polglasno Jurij.

„E, kaj boš govoril!“ se oglasi stari zopet izza mize, „ko bi si bil Pavletov Tomaž prej doma nogo zlomil, bi mu ne bili snoči pri Nacetu treh zob izbili! Kar je, to je; namenjeno ti je bilo! Zdaj rajši pomisli, kako bi drugod dobili kaj denarja; domača dota ti ne uide — čakal jo pa boš, čakal! Tvoj oče je trden kakor črni gaber!“

„Trije pari so na oklicu,“ spregovori Miha. „Dva sta s hribov, tam ne bo nič; tretji je pa tudi tak, da bi kar na vrbovo piščal godel.“

„To ni nič,“ pravi stari in se zamisli. — „Sam ljubi Bog, ti meni pomagaj pa mamka božja!“ reče čez nekaj časa, „kako bi prevarili in zvilili tega Rožanca! Primojdunaj, to bi bilo veselje! Ta skopuh mi očita, da mu po gozdu kradem in iz kozolca jemljem, ko vé za vsako vejo, ima vsa grmovja sešteta in snope v kozolcih zapečateni. O ti vrag požrešni! Na Svete Višarje se obljubim in pa še tebe, Miha, če bi ga mogli kako prekaniti.“

„Oče, to si pa le izbijte iz glave!“ pravi Miha. „Starega lisjaka ne boste ujeli, posebno zdaj ne, ko se je Jurijeva kupčija tako slabo obnesla. Náte je hud, Jurij, kaj?“

„Kakor sam pajek,“ odgovori Jurij. „Toliko, da se nisva stepla, ko sem mu povedal o tistih krajcarjih. Hudo sem se moral premagovati, ko me je ošteval. To pa še zmeraj misli, da se mu lažem, da sem denar utajil.“

„Ne vem, kaj bi dal,“ pravi Miha, „da bi bil videl njegov obraz takrat, ko si mu povedal to strašno izgubo dveh grošev. Ali so se mu pobesila usta, kaj?“

„Jezi me, kadar se spominjam,“ reče Jurij, „pa smejati se moram. Tega bi ne bil nikoli verjel, da je res tako la-

komen. Kakor bi mu bil dušo jemat, tako hudo mu je bilo. Veš, od konca ni bil nič jezen, dokler je imel še kaj upanja. „Oh, Jurček,“ je dejal, „ljuba duša, ti se misliš malo ponorčevati z mano; pa to ni lepo. Jaz sem star, ti si pa mladenič; daj mi denar nazaj; saj ti nisem zdaj pomagal zadnjikrat!“ — Jaz trdim, da sem denar izgubil, se pridušim; on pa ni hotel verjeti in ni hotel. Ko se pa obrnem, da bi odšel, skoči kvišku, skače sem ter tja kakor obse-den; lasje pri ušesih so mu stopili pokonci, in tako je pihal kakor pisan gad. „Ti nevaležneš,“ je vpil, „jaz sem te rešil, in ti mi tako plačuješ? Poberi se izpred mojih oči!“ — Na to pravim jaz: „Oče, nikar se ne jezite! Kar je, to je; štirinajst dni vam bom delal zastoj, kadar boste hoteli.“ — Malo je odnehal dedec, mislil si je menda, bolje nekaj kot nič. Potlej je pa spet začel. Vpil je in klel tja v en dan, jaz sem se pa izmuznil. Streljal bi me bil, če bi bil imel puško pri rokah; rekel mi je pa vse, kar je priimkov na svetu.“

„In ti si ga poslušal?“

„Poslušal, zvesto, kakor dekleta zakonske oklice. Trdo sem se držal in neumnega sem se naredil, dasi me je sr-bela pest, kakor ne vem kaj. Pa kaj sem hotel? Saj veste, kako je!“

„Nič greha bi ne bilo,“ meni Premec, „če bi ga bil malo pretisnil. Le premisli kakšen je ta cigan — človek mu ne more dobro reči! V kakšno nevarnost te je poslal s tisto tatinsko robo! Sam ni hotel iti, poštenjak; pa si je mislil: naj ta mladič zame gada ujame; če tega primejo ni take škode. Ali je to lepo? Potlej te pa še dolži, da si mu denar ukradel, in tatu te imenuje! Oh, Jurij, ti ne veš, kako neznansko rad bi ga jaz ujel. Toda kakó, kakó!“

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 20. marca: 15.25 Patricija in lev — 17.00 Toby in Tobias — 17.30 Čebela Maja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Avstrija v sliki — Predarlska — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Zima, ki je bila poletje — 22.15 Šport — 22.25 Majhna nočna glasba — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 21. marca: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Literatura v svetu dela — 10.00 Angleščina — 10.30 Bakleki z Benetk — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Raj živali — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 20.40 Happy Tennis — 20.55 Poklic v Manhattanu — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 22. marca: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Abeceda fizike — 10.00 Formalna logika — 10.30 Zadnji dunajski kočijaž — 17.20 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Zwickbach & Co. — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Servisna boksa — 20.20 Kaj sem? — 21.10 Sestra Neža — 21.55 Hiša na Eaton Trgu — 22.40 Poročila in šport.

SREDA, 23. marca: 9.00 Am, dam,

des — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Neznana soseščina — 10.30 Frankie in njegovi pajdaši — 17.00 Slavje v cirkusu — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Čas trik-filmov z Adelheid — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Blazno drzni moške v raketah — 21.45 Tekmovanje šansonov evrovizije — 1. del — 22.15 Poročila in šport.

ČETRTEK, 24. marca: 9.00 Am, dam, des — 9.25 Narodno gospodarstvo — 9.55 Viri zgodovine — 10.25 Veleslalom žensk za svetovni pokal — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kobilice — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Cirkus pesmi — 21.05 Vaš nastop, prosim! — 21.50 Veleslalom za ženske za svetovni pokal — ponovitev — 22.00 Tekmovanje šansonov za evrovizijo 1977 — 2. del — 22.30 Poročila in šport.

PETEK, 25. marca: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Sound našega okolja — 10.00 Gost pri Clemensu Holzmeisterju — 10.30 Veleslalom moških za svetovni pokal — 1. del — 11.30 Veleslalom moških za svetovni pokal — 2. del — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Televizijska kuhinja — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Derrick — 21.10 Na primeru Magnago — 21.55 Šport: Svetovni pokal moških — veleslalom — ponovitev — 22.10 Pustolovci — 0.00 Poročila.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 20. marca: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. marca: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Tam pod Dobračem (Obisk pri Mariji Galle).

TOREK, 22. marca: 09.30—10.00 Za našo vas — 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 23. marca: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Minute z... — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 24. marca: 13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — „Mlada setev“ (Posnetki otroškega dneva v Selah). — Dr. A. Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena: Bilčovs.

PETEK, 25. marca: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Lijak modrosti in melodij.

SOBOTA, 26. marca: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

SOBOTA, 26. marca: 9.55 Paralelni slalom žensk — 15.20 Oče dela kariero — 16.45 Happy Tennis — 17.00 Jolly boksa — 17.30 Morski roparji na obali — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.30 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južno Tirolsko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Dalli, dalli — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanje kristjana — 22.10 Zadnji pozdravi od strica Joe-ja — 23.50 Poročila.

2. PROGRAM

NEDELJA, 20. marca: 15.25 Svetovno prvenstvo v Gross-Country — 17.15 Teleobjektiv — 18.00 Popscope — 18.30 The mighty continent — Evropa v 20. stoletju — 19.10 Dva trik-filma — 19.30 The Munsters — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 V lastni zadevi — 22.15 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 21. marca: 17.30 Abeceda fizike — 18.00 Angleščina — 18.30 Evropski narodni parki — 19.30 Formalna logika — 20.00 Hiša na Eaton trgu — 20.55 Vstop prost — 21.40 Čas v sliki 2 — 22.10 Deep End.

TOREK, 22. marca: 17.30 Kmetijstvo danes — 18.00 Angleščina — 18.30 Znanje aktualno — 19.30 Neznana soseščina — 20.00 Edvard Munch — 21.50 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.25 Club 2.

SREDA, 23. marca: 17.30 Telepoklic: Narodno gospodarstvo — 18.00 Francoščina — 18.30 Ekspedicija v kraljestvo živali — 19.30 Viri zgodovine — 20.00 Teleobjektiv — 20.50 Nonstop nonsens — 21.20 Čas v sliki 2 s kulturo — 21.55 Hoeroes of the west.

ČETRTEK, 24. marca: 17.30 Homo musicus — 18.00 Ruščina — 18.30 Vstop prost — 19.30 Gost pri Clemensu Holzmeisterju — 20.00 S pištolami se ne lovijo moški — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 Club 2.

PETEK, 25. marca: 17.30 Literarni studio — 18.00 Telekolleg: Nemščina — 18.30 Ujeta tretja dimenzija — 19.30 Telefrance — 20.00 Boj proti raku — 21.10 Trailer — 21.55 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.30 Boj proti raku — 23.10 High chaparral.

SOBOTA, 26. marca: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Notranje oko slikarja Aleksandra Rutsch-a — 17.15 Mejniki v svetovni zgodovini — 18.00 Orientacija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.20 Usmerjeno gospodinjstvo — 19.50 Galerija — 20.15 Črna lista — 21.45 Mednarodni Jazz-festival.

TV Ljubljana

NEDELJA, 20. marca: 8.10 Poročila — 8.15 Od vsakega jutra raste dan: Metlika — 8.45 625 — 9.25 Planica: Smuški poleti, prenos — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.15 Poročila — Ne-

deljsko popoldne: Križem kražem — Pisani svet — Okrogli svet — 16.15 Državno košarkarsko prvenstvo — prenos, v odmoru moda za vas, barvna oddaja — 17.45 Poročila — 17.50 Modra svetilka — film — 19.15 Risanka — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 A. Marodić: Marija — barvna nadaljevanka — 21.05 Irska, svetišče spominov, dokumentarna oddaja — 21.35 TV dnevnik — 21.45 Športni pregled.

PONEDELJEK, 21. marca: 8.10 TV v šoli: Pravljica, Finska, Sadovnjak spomladi, Slovenščina — 9.30 TV v šoli: Za najmlajše, Metalurgija — 10.05 TV v šoli: Srbohrvaščina, Zemljepis (do 11.10) — 14.10 TV v šoli — ponovitev (do 15.30) — 17.10 Vrtec na obisku: Pomlad v dolini ribnikov, barvna oddaja — 17.25 Narava Japonske, barvni film — 17.50 Obzornik — 18.05 Osebna nega: Urejenost ni razkošje, barvna oddaja — 18.15 Zobozdravstvo, barvna oddaja — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 M. Šečerović: Andro in ljubica, barvna TV-drama — 21.20 Propagandna oddaja — 21.25 Kulturne diagonale — 22.05 TV dnevnik.

TOREK, 22. marca: 8.00 TV v šoli: Narodni parki, Pitagorov izrek, Nemščina, TV vrtec, Razvoj življenja — 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, Glasbeni pouk (do 11.05) — 14.00 TV v šoli — ponovitev (do 16.00) — 16.05 Šolska TV: Erozija, barvna oddaja (do 16.25) — 17.05 O dveh ježkih — oddaja iz cikla V znamenju dvojčkov — 17.20 Pika nogavička — serijski film — 17.50 Obzornik — 18.05 Jugoslovanska narodna glasba — 18.35 Mozaik — 18.40 TV trimski test — barvna oddaja — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Oči kritike — 20.30 Propagandna oddaja — 20.35 A. J. Cronin: Zvezde gledajo z neba, barvna nadaljevanka — 21.25 Glasbeni magazin — 22.05 TV dnevnik.

SREDA, 23. marca: 8.10 TV v šoli: Pesmi, Oživele lutke, Slovnica — 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, film (do 10.05) — 14.10 TV v šoli — ponovitev (do 15.00) — 16.55 O lisici deklici — barvna oddaja — 17.40 Obzornik — 17.55 Na sedmi stezi — 18.25 Mozaik — 18.30 Glasba takšna in drugačna — barvna oddaja — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Bronco Bullrog — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 Včeraj, danes, jutri: Dvoje pogumnih, barvna oddaja.

ČETRTEK, 24. marca: 8.00 TV v šoli: Amazonka, Najlepše pravljice, Matematika — 9.00 TV v šoli: Francoščina — 9.30 TV v šoli: Portret znanstvenikov — 10.00 TV v šoli: Reportaža, Risanka (do 10.35) — 14.00 TV v šoli — ponovitev (do 15.00) — 15.00 Šolska TV: Erozija, barvna oddaja — 16.30 Veleslalom za ženske — svetovni po-

kal — posnetek iz Sierre Nevade — 17.30 Colargol — barvna oddaja — 17.45 Obzornik — 18.00 Mozaik — 18.05 Opice — poljudno znanstveni film — 18.45 P. Zidar: Utonilo je sonce, 6. del barvne serije — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Dobričine — serijski barvni film — 20.30 Mednarodna obzorja: Evropa Evropejcem — 21.20 S festivala dokumentarnega filma — 22.00 Miniature — 22.10 TV dnevnik.

PETEK, 25. marca: 8.00 TV v šoli: Geometrija, Ptice, Slovenščina, Ruščina, TV vrtec, Dnevnik 10 — 10.00 TV v šoli: Angleščina, Umetnost (do 11.05) — 11.30 Sierra Nevada: Veleslalom za moške za svetovni pokal — 14.10 TV v šoli — ponovitev (do 15.30) — 15.35 Veleslalom za moške — svetovni pokal, posnetek iz Sierre Nevade — 17.05 Križem kražem — 17.20 Morda vas zanima: Gledališče in tenis — 17.50 Obzornik — 18.05 Jugoslovanska folklor: Ljudski plesi Kud I. L. Ribar, barvna oddaja — 18.35 Mozaik — 18.40 Prva pomoč, barvna oddaja — 19.00 Japonski šport: Sumo, barvna oddaja — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.00 Propagandna oddaja — 20.05 P. Heriat: Boussardelovi, barvna nadaljevanka — 21.00 Razgledi: Narodnosti zase in za vse, barvna oddaja — 21.40 Barvna propagandna oddaja — 21.45 Ulice San Francisca — serijski barvni film — 22.35 TV dnevnik.

SOBOTA, 26. marca: 8.00 Colargol — barvna lutkovna serija — 8.15 O lisici deklici, barvna oddaja — 8.30 P. Zidar: Amerika je daleč, barvna oddaja iz serije Utonilo je sonce — 9.10 Zverinice iz Režije: Hitri polček, barvna oddaja — 9.30 Narava Japonske, barvni film — 9.55 Prva pomoč, barvna oddaja — 10.10 Sicilija na Severu, barvna dokumentarna oddaja — 10.50 P. Heriat: Boussardelovi, barvna nadaljevanka — 14.00 Paralelni slalom za ženske — svetovni pokal, posnetek iz Sierre Nevade — 15.40 Nogomet: Vojvodina — Dinamo — prenos — 17.30 Obzornik — 17.45 Kratek film — 17.55 Končno se razumemo — barvni film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 TV zehntnik — 20.35 Moda za vas, barvna oddaja — 20.45 Igra z ognjem — barvni film — 22.40 TV dnevnik — 22.55 625.

POMLADANSKA VOLNA

Nove barve iz Anglije. Najboljše od boljšega v Wollbar pri Kapuzinerkirche, Celovec/Klagenfurt.

Berite in širite „nt“!

Darujte za tiskovni sklad

Dedec se zamisli in vleče počasi dim iz pipe; čez nekaj časa jo vzame iz ust in pravi: „He, Miha, pod kozolcem je vozič ajde naložen, kaj?“

„Naložen,“ odgovori sin, „kadar hočete, ga potegnemo na pod in omlatimo.“

„Ta človek je tako lakomen, tako samogolten,“ razlaga Premec, „da mi je pol voza, vem, da že v mislih požrl. Oni dan je vohal okoli kozolca, a sem ga hitro odpravil. No, in kaj mi reče! ‚Ajde imaš pa res toliko,‘ pravi, ‚da je morala kar druga vrh druge rasti; kajne, prodal je boš pa še več?‘ — Sekiro sem vrgel za njim, pa hudirja ne zadeneš nikoli. — Ti, Jurij, moraš k njemu!“

„Da me znova zapodi, kali?“ ugovarja Jurij. „Kaj hočem jaz?“

„Nič, ti moraš! Jeza se mu je že razkadila, in zdaj on kar premišlja, kako te bo priganjal k delu. Nič se ga ne boj! Kar pojdi! Ti ga moraš pripraviti, da se bo lotil moje ajde.“

„Oh, kaj vam prihaja na misel!“ odvrne Jurij. „Da bi sleparil in lagal okrog; ne, tega ne storim, kar pustite me!“

„Ti moraš! Ni drugače. Jaz hočem tega lisjaka zviti, in ti, Jurček, mi boš pomagal. Pomisli, kako te je on speljal na ta semenj, kako te je zmerjal, in saj ne bo nič drugega pri vsem tem kakor smeh. Reci mu samo, da je pri meni naložen voz ajde, velik voz in priročen, kakor bi se ponujal; drugo bo vse sam storil, ker misli, da je najmanj pol voza njegovega. Potlej ga pa dobimo. Jurij, če me imaš kaj rad, Jurček, sin moj, pojdi! Videl boš, kako se bomo smejali.“

„Saj to ni nič takšnega,“ pristavi Miha, „to že lahko storiš.“

„Jurček, če sem že katerikrat kaj záte storil,“ prigo-varja Premec, „poslušaj me! Zmeraj sva bila prijatelja.“

Dolgo se ustavlja Jurij, kajti zoprno mu je bilo sleparstvo in upiralo se mu je posebno zato, ker mu je naperjeno proti Rožancu moralo nakopati krivnjo nevhvaležnosti; slednjic ga vendar preмага skupna prošnja očeta in sina, ki sta mu bila dala že toliko dokazov zveste vdanosti.

IX

Medtem ko se je koval ta naklep, je sedel Rožanec doma na čelešnjaku, kadil iz svoje pipe in pljuval po izbi. Vmes je govoril oblastne besede, in kaj bi ne, edini mož pred samim ženskim poslušavstvom! Njegova hiša je namreč zbirališče in njegova žena pokroviteljica póstar-nih samic, ki so poleti hodile na delo, pozimi pa pletó kite za slavnike in opravljajo ljudi. Duhovne gospode in mlada dekleta, zakonske može in vasujoče fante, vse pre-rešetajo in obdelajo ženice pri Rožancu. Popolno svobodo govorjenja pa imajo le bolj čez dan, kadar ni Rožanca v hiši; zakaj zvečer tudi on katero reče, ne da bi vedno poslušal. In zlato jedro je, kar pové on, ki govori s precej višjega stališča. Njegove obravnave se ne dotikajo nikoli posameznih oseb; postave in naredbe, šege in navade, te on presoja in popravlja in prenareja; zakaj pametnemu možu ne bo nikoli vse vprek ugajalo.

„Ha, pravica!“ tako modruje iznad čelešnjaka. „Za bogatino je dobra reč pravica: kaj hoče pa revež z njo? Bogatina váruje pravica na vse strani, reveža pa pritiska na vseh plateh. Kamor se ganeš, — stoj! zavpije kdo, tu je

moja pravica; obrneš se proč, ustavi te že drugi; to je zopet tega pravica; le tvoje ni nikjer!“

„Oh, kajpa, revež je revež!“ tarnajo žené kakor kor v grški tragediji.

„Goveja živina gre na pašo,“ nadaljuje Rožanec, „in če vprašaš pastirja: čigava je ta telica? ti pravi: Rožančeva, in čigava ona maroga? Potokarjeva. Vsaka ima svojega gospodarja, ki skrbi zanjo in jo jemlje pod streho. Hudi-man!“ pljune Rožanec po izbi. „Pa pojdi v gozd in vprašaj: ali ga vidiš, zajca? Čigav je? — Vsak se ti bo smejal. In pojdi dol k potoku in vprašaj: čigava je ta riba in oni rak? — Kdo ti bo odgovoril? Noben živ človek ne!“

„Kaj bi pa tudi odgovarjal?“ se čudi Mina za kolovratom.

„Zlodeja bi odgovarjal!“ se huduje mož na čelešnjaku. „Molčati mora, ko nima nič odgovarjati. — Bog,“ pravi Rožanec dalje, „je izpustil ribo in raka v vodo, da plavata in lezeta sem ter tja, češ, kdor vaju dobi, tega sta pa. Zajca je zapodil v gozd. Kdor te ujame, je dejal, ta te ima. Gospoda je pa vse pozaprla. Medveda le ubij in volka, ki delata škodo graščaku; zajca pa pusti, ki ti zelje krade in drevje lupi. Revščina, ta je dandanes smrtni greh: čudo, da nas še ne zapirajo zavoljo nje.“

„Oh, oh, siromaka vse tare!“ zdihujejo žené in pijó hruševko, ki je ostala po večerji.

„Sveti Miklavž,“ govori Rožanec, ne meneč se za ženske vzdih, „ta je najboljši svetnik za kmečkega človeka: on je bogatim jemal pa revežem dajal.“

Rožanec bi bil še obširneje in temeljiteje razvil svoje nazore, da ni potrkal v tem trenutku nekdo na hišna vrata.

(Dalje prihodnjič)

V Domu prosvete v Tinjah sta klub mladje in Krščanska kulturna zveza — izdajateljja najnovejše zbirke „Pesmi z libuškega puela“ — počastila avtorico Milko Hartman ob njeni 75-letnici. Predsednik KKZ Lovro Kaselj je v svojem slavnostnem govoru prikazal Milko Hartman kot pesnico zgaranih kmečkih poslov in še posebej kot učiteljico koroških Slovencev. Za vse to ima slovenski narod pri njej dolg, ki še ni poplačan.

Predsednik kluba mladje dipl. inž. Franc Kattnjig je v svojem nekonvencionalnem nagovoru tudi recitiral eno od Milkinih pesmi v rožanskem „prevodu“. Jugoslovanski konzul v Celovcu Peter Zupančič je prav tako čestital jubilatki in dejal, da jo cenijo ne samo koroški Slovenci, ampak ves slovenski narod. Kot jubilejno darilo ji je poklonil ponatis Valvazorja. Za NSKS je izrekel besede zahvale in priznanja predsednik dr. Matevž Grilc, ki je dejal, da iz grenkobe jubilatkinih pesmi zveni vedno tudi upanje, ki je nam ravno danes tako zelo potrebno. Jubilatki je izročil tudi finančno podporo. — O tej temi je spregovoril tudi dr. Pavel Apovnik, ki je kot uradnik deželne vlade pristojen za subvencioniranje kulturne dejavnosti koroških Slovencev. Dr. Apovnik je govoril kot Slovenec in kot uradnik in dejal, da merodajni krogi deželne vlade cenijo delo

Počastitev Milke Hartman ob njeni 75-letnici

Milke Hartmanove. Zaželel je jubilatki, da se bodo trenutni pogoji zboljšali in da bodo s časom primerno vrednotili kulturno delo-

Na proslavi: Milka Hartman se pogovarja z dr. Joškom Tischlerjem

vanje in ustvarjanje koroških Slovencev.

Proslavo je oplešal mešani zbor SPD „Danice“ pod vodstvom Hanzeja Kežarja. Ob koncu je spregovorila tudi jubilatka. Njeno zahvalo in izpoved prinašamo dobesedno:

Dragi bratje in sestre, hvala vam

za ta lepi večer. Posvečen je, po vaši dobroti, meni siroti, stari teti — in posebej še moji, naši materini besedi. Vesela sem tega ve-

ca, brat in kaplan v šoli, cerkvi in v izobraževalnem društvu. Posredoval jo je tudi učitelj — v slovenščini, v šoli, enkrat tedensko — v zadnji uri od 3. do 4. ure popoldne.

Moji učitelji so bile Mohorjevke v zgodnji mladosti. Lepo oblikovali pa so jo slov. pesniki, posebno Gregorčič, goriški človek, ki ga današnji kritiki naše besede tako malo omenjajo.

Vso zvezo mojih besedi v zbirkah „Med cvetjem in v soncu“ — v „Mojih gredah“ in v „Lipovem cvetu“ pa še pesmi „Libuškega puela“ — pa je spletel s svojim navdihom — za moj narod: Mojster večne Besede.

Spoštujem in ljubim našo pojočo materino besedo, preprosto in umetno, iskreno in odkritosrčno besedo.

Rada sem jo posredovala rod-nim bratom in sestram, zato so nastale pesmi, ki so bile objavljene, recitirane, zapete in igrane na mladinskih odrih.

S svojo besedo želim in hočem služiti ljudstvu naše južne Koroške.

Šmihel: koroški dnevnik v kritični presoji

Izobrazba sama na sebi še ni vrednota, to postane šele, ko človeka usposobi in mu pomaga, da s svojo izobrazbo rešuje življenjska vprašanja, ki ga tarejo in zaposlujejo. Tudi politično izobraževanje ima svoj smisel končno v tem, da človeka usposobi, da razmišlja o svojem družbenem položaju in mu pomaga, da od razmišljanja preide k odgovornemu in samostojnemu delovanju in tako zmaga svoje usodo. Seveda pa moramo biti zmožni in usposobljeni stvari presojati in si ustvariti lastno mnenje.

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu je priredilo uspešen poizkus stvarnega političnega šolanja, ki se bistveno razlikuje od politične propagande. Povabilo je neprizadetega opazovalca koroškega dnevnega časopisa in ga prosilo, da analizira poročanje dnevnikov.

Profesor dr. Robert Saxer je dejal, da je pristopil k besedilom kot navaden bralec, pač pa ima kot učitelj nemščine tudi orodje, s katerim besedila lahko razčleni in natančneje ogleda.

Svoj govor o poročanju koroških dnevnikov o „zadevi Warasch“ je začel z ugotovitvijo, da oblikujejo javno mnenje na Koroškem predvsem trije dnevnik: Kleine Zeitung, Kärntner Tageszeitung in Volkszeitung. Ne oblikujejo pa samo javnega mnenja, temveč tudi naše osebno.

Da bi prikazal, kako poročajo časopisi, si je izbral aktualen primer, namreč poročanje omenjenih treh dnevnikov o „zadevi Warasch“. Govornik je dejal, da nima namena razpravljati o Waraschevi krivdi ali nedolžnosti, temveč o krivdi in nedolžnosti časopisov oziroma njih urednikov. Toda predavatelj ni nastopal kot sodnik. Bral je le poročila in poslušalcem odpiral oči, da so sami lahko presodili, kakšnih načinov in sredstev so se — in se — poslužujejo. Iz predavanja je treba omeniti predvsem dva navedena primera:

Oštevilčeno zbirko, ki obsega nad 35 strani in stane 30.— šillingov, dobite pri Naši knjigi, v Mohorjevi knjigarni in na sedežu Krščanske kulturne zveze v Celovcu, naročite pa jo pri klubu mladje (A-9010 Klagenfurt/Celovec, Postfach/poštni predal 307).

Na vseh treh mestih, kjer dobite najnovejšo zbirko Milke Hartmanove, imajo tudiomejeno število izvodov z avtogramom pesnice. Torej: če hoče kdo dobiti takšen izvod, naj to stori čim prej. F. K.

da je menda dejal, da se bodo Slovenci obnašali kot skupina Baader-Meinhof. Ob teh primerih je postal namen takega pisanja očiten. Drugi primer, ki ga je predavatelj navedel, so bile izjave na vprašanje: ali je Warasch kriv ali ne; o krivdi ni dvomil državni tožilec, ki je dejal, da oblastem ni znana druga oseba razen Warascha, ki bi predala Güttlerju razstrelivo. Ker pa ni bilo dokazov, so se posluževali raznih drugih načinov pisanja, najlepši cvetki sta npr., ko Ingemar Pust vprašuje, kdo je izročil Güttlerju razstrelivo, če ne on, Warasch, in da Kleine Zeitung Güttlerjeve izjave prinaša kot poročilo o dejstvih.

Končno se poslužujejo časopisi še optičnega oblikovanja: npr. je Kleine Zeitung na 1. strani v istem okviru prinesla poročilo o Waraschevi aretaciji in spodaj slike kotmirških morilcev ali pa v drugem primeru Waraschevo doprsko sliko obrobila z zakoni, po katerih bi bil lahko obsojen. Seveda pričujoče poročilo more prikazati le izrezke iz obširne analize koroških dnevnikov, ki jo je podal prof. Saxer, ki je svoja izvajanja zaključil z ugotovitvijo, da se za takim poročanjem očitno skrivajo politični interesi, dokaz je tudi povezava zadeve s pogajanjem o zakonu o manjšinah — in sploh poročanje o Slovincih. Koroški časopisi se posebej v tem primeru medseboj ne kontrolirajo. Dejaj, da so za Slovence nevarnejši od Heimatdienst, ker dobro obvladajo vsa jezikovna sredstva, da sicer ostanejo formalno juridično neoporečni, dosežejo pa končno isti cilj. Bralce namreč pripeljejo do prepričanja, da so pač Güttlerjeve izjave resnične, Warasch pa ekstremist. Tako mladega slovenskega političnega delavca v javnosti onemogočijo.

Po predavanju, ki se ga je udeležilo približno 60 ljudi, se je razvil še živahen razgovor.

Omeniti je treba dva izsledka, ki sta zelo pomembna. Diskutantje so bili mnenja, da je usodno, da Slovenci nimamo glasila v nemškem jeziku, ker se javnost informira samo po nemškem časopisju, ki Slovincem ni naklonjeno. Na vprašanje, kako se naj Slovenci spričo takega položaja zadržijo, je prišla pobuda, da naj bi pogosteje govorili o poročilih v skupinah, jih kritično presojali in kot skupina reagirali na poročanje.

Če bo sad predavanja ne samo budnejše in kritično sprejemanje

Zato jaz svojo pesem
k tebi brat in sestra nesem
na žuljavih dlaneh.

Naj to besedo materino
sprejel bi vsak z milino
v slovenskih vseh domeh.

Naj v nas zbudi ljubezen pravo
in naj ji v naših težkih dneh
zapoje brat in sestra — slavo!

Vam vsem pa, ker ste moji starosti in moji besedi priredili to lepo bratsko srečanje, se prisrčno zahvaljujem in obljubim, da bom ta moj dolg pri vas — poravnala z besedo v službi za narod. Naj mi Bog pomaga to mojo obljubo izpolniti.

Posebej hvala vsem onim, ki so omogočili tisk in izid pesmi „Libuškega puela!“

Dokler nas óko sonca gleda
cvetela narodu bo greda
in živa naša bo beseda!

Živio bratje! Živele sestre!

Pesmi z libuškega puela

Krščanska kulturna zveza in klub mladje sta izdala in založila ob 75-letnici pesnice Milke Hartmanove zbirko 12 njenih pesmi v libuškem narečju. „Pesmi z libuškega puela“ je izbral in uredil dr. Pavel Zdovc iz Rinkol, ki je napisal zbirki tudi strokovno spremno besedo.

„Pesmi z libuškega puela“ so tretja zbirka pesmi Milke Hartmanove: prva, „Moje grede“, je izšla leta 1952, druga, „Lipov cvet“, pa leta 1972, ob 70-letnici pesnice.

Na prvo stran prve zbirke je napisal župnik Tomaž Holmar med drugim: „V teh pesmih doživlja ljudstvo sebe, saj njih govorica, vsebina in oblika korenini v ljudstvu, v katerem korenini tudi pesnica sama. Te pesmi pomenijo obogatitev kulturnega zaklada našega ljudstva.“ Tedaj, ko so bile zapisane te besede, je bila Milka edina pesnica, ki je v povojnem času objavila svoje delo. Danes, ko se je razširil krog pisateljev in pesnikov koroških Slovencev, veljajo besede župnika Holmarja še posebno, saj je v zadnjih letih skoraj nihče ni objavjal v narečju. Holmarjeve besede veljajo posebno za novo zbirko, za ta venček narečnih pesmi, katerega „jezikovno sredstvo in raven je obšlo pesniško snovanje na Slovenskem“ (dr. Zdovc v spremni besedi), čeprav je delo v narečju brez dvoma izraz posebnosti povezanosti z materinim jezikom in izraz zvestobe do domačega kraja.

Dr. Zdovc piše v uvodni besedi med drugim: „Pesnica se ne sklanja nad nekdanje vaško življenje, le da bi božajoče pričarala nekakšno idilo. Stik Milke Hartmanove s podeželsko družbeno stvarnostjo je bil od nekdanj tako tesen in neposreden, da se je že od začetkov svoje kulturne ustvarjalnosti zave-

dala tudi kričečih razglasij — položaja kmečkih poslov, dekel in hlapcev, posebno postaranih in obnemoglih, ki jih je država zločinsko okradla za skope prihranke in jim družba odmerila usodo od praga do praga porivanih bandrovk in bandovcev... O „službi“ je bila beseda, tudi avtorica naših verzov je „sužet šva“ — strokovni izobrazbi, ljudski prosveti in kulturi zamejske Koroške. V sprednji vrsti je skupaj s svojim slovenskim ljudstvom nosila vse tegobe, zapostavljanja, šikane in golo nasilje. Kulturna delavka in pesnica Milka Hartmanova ima svoj dom, svoje vidno mesto, v slovenskem kulturnem življenju in njen nauk živi na mnogih mnogih naših najboljših domačijah od Potoč pri Lobotu do drugih Potoč pri Šmohorju, še prav posebno pa v široki Podjuni, ki danes ob njenem petinsedemdesetem godovanju z najboljšimi željami, s hvaležnostjo in ponosom sprejema iz pesničnih rok rosní šopek „pesmi z libuškega puela“.

Dr. Zdovc je dodal zbirki tudi jezikoslovne opombe; tako so pesmi dobro razumljive tudi Rožanom in Ziljanom.

Risbe profesorice Zorke Weissove, rojene Rožanke, lepo in nevsljivo dopolnjujejo za koroške razmere nenavadno sodobno opremljeno (arhitekt Jože Koželj) zbirko, kateri je treba želeti, da bi bila sprejeta skupno z ostalimi publikacijami mladja na vsako slovensko knjižno polico Zile, Roža in Podjune.

Da je pričujoča zbirka pravi bisser, sta izdajateljja poudarila tudi s tem, da sta se odločila za limitirano naklado tisoč oštevilčenih izvodov, kar daje zbirki tudi značaj ekskluzivnosti. Prvih 250 izvodov je avtorica tudi lastnoročno podpisala.

Oštevilčeno zbirko, ki obsega nad 35 strani in stane 30.— šillingov, dobite pri Naši knjigi, v Mohorjevi knjigarni in na sedežu Krščanske kulturne zveze v Celovcu, naročite pa jo pri klubu mladje (A-9010 Klagenfurt/Celovec, Postfach/poštni predal 307).

Na vseh treh mestih, kjer dobite najnovejšo zbirko Milke Hartmanove, imajo tudiomejeno število izvodov z avtogramom pesnice. Torej: če hoče kdo dobiti takšen izvod, naj to stori čim prej. F. K.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 725 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

poročil, temveč preko tega še morebiten aktiven odziv na poročila in izoblikovanje lastnega stališča v smislu pobude, je bilo zelo uspešno.

Samo na uho naj šepečnem, da se mi ob presoji nemškega časopisa vsiljuje misel, da tudi obema koroškima tednikoma ne bi škodovala kritična presoja o kvaliteti lastnega poročanja.

M. J.

2. Rožanski izobraževalni teden

2. Rožanski izobraževalni teden se je v nedeljo pričel z osrednjo točko — s predstavitvijo šentjakobskih kulturnikov. Prireditelji so namreč sklenili vsako leto seznaniti prebivalstvo širom Roža z umrlimi ali še živečimi kulturniki, ki so veliko prispevali k oblikovanju naše kulturne tradicije. Tokrat so šentjakobski prosvetarji sestavili lep program o življenju in delu znanih kulturnih delavcev, ki so tesno povezani z zgodovino Št. Jakobu ter slovenske narodnostne skupnosti.

Predavatelj dr. Vinko Zwitter je najprej obrazložil ime „Rož“ ter podal zgodovinsko sliko šentjakobske okolice. Pomembna vloga, ki jo je igral Št. Jakob, pa je tudi tesno povezana z ustvarjanjem tistih ljudi, ki so dali pečat javnemu, kulturno-političnemu življenju, od pesnika A. Schusterja-Dra-bosnjaka, Mihe Andreasa, Matije Ahacila, prof. Ražuna, bratov Janežičev tja do harmonizatorja Nageleta, slikarja in pesnika Januscha, ki obadva po svoje znata bogatiti kulturno sceno preko mej domačega kraja. Delo in požrtvovalnost vseh teh kulturnikov je treba ceniti tudi kot prispevek odločne življenjske volje slovenskega človeka na Koroškem!

Medtem, ko nas je dr. Zwitter seznanil z življenjepisom ter z nekaterimi recitacijami oziroma odlomki iz del šentjakobskih „bukovnikov in vižarjev“, je mešani pevski zbor „Rož“ pod vodstvom Lajka Milosavljeviča zapel nekaj pristnih šentjakobskih pesmi — med drugim tudi koroško himno „N'mav čez izaro“, Franca Trajberja, ki je svojčas služboval v Št. Jakobu. Izvrstno podan spored je brezdvomno ugodno vplival na prijetno in domače ozračje, ki je presenetilo pozorne poslušalce v Miklavževi dvorani v Bilčovsu.